

MEIE NOORUS

K. S. — Raasiku. Kirju tuleb meile üsna tublisti küll, aga teie soovi pole meil kahjuks võimalik täita.

H. J. — Pala. Miks kirjandid nii halises toonis? Aeg on küll tõsine, aga ega me pisarate ja ohkami-sega seda silda ikka ehitada suuda.

A. Siim — Hageri ootab kirju teistelt meie-nooruslastelt.

A. E. — Võnnu. Saadeti pole avaldamiseks sobiv.

V. N. — Valjala. Teie kimbatuses saame aru küll, aga aidata meie ei saa. Seda luba ei saa ka raha eest mitte, vähemalt esialgu. Raadioaparaatide kohta ilmub kirjutusi eri-ajakirjades — meil pole mõtet nendega võistleva hakata. Kaastöö ikka paberite ühele küljele! Aitäh tunnustusõnade eest.

A. H. — Tallinn. Endistega võrreldes on „Kevadhommikul“ nõrgavõitu.

H. K. — Hattu. Raamatu „Kutseharidus Eestis“ pealadu on k.-ü. „Rahvaülikoolis“ (Pärnu 10, Tln.). Hind Kr. 4.75, saatekulu 30 s.

Kiri toimetusele

EELK Noorsootöö Keskus palub meid avaldada järgmist:

Ülemaailmaline Noortekomitee — rahvusvahelise sõpruse edendamiseks kirikute kaudu — korraldab neljandat korda kirjandite võistluse teemal „Kristus ja maailmavendlus“. Need kirjandite võistlused on saanud võimalikuks tänu ameeriklannale F. G. van Loan'ile, kes on asutanud oma mehe Zalah van Loan'i mälestuseks fondi eesmärgiga — edendada noorte keskel vastastikuse arusaamise ja sõpruse vaimu.

Osavõtjad jagunevad kahte rühma:

Nooremad: sündinud pärast 31. detsembrist 1922. a. ja enne 1. jaanuari 1927. a.

Vanemad: sündinud pärast 31. detsembrist 1918. a. ja enne 1. jaanuari 1923. a.

1. Võistluse teema.

Üldteema „Kristus ja maailmavendlus“ raames tuleb võistlusest osavõtjail käsitleda järgmisi teemasid:

Nooremad: Valmistada Miika raamatu 4. peat. 1—5 salmi seletus (eksegees).

Vanematel tuleb kirjutada teemal: „Kuidas on võimalik ehitada maailma, kus valitseb vendlus ja kus pole enam ruumi sõdadel?“

2. Auhinnad.

On ette nähtud järgmised auhinnad:

Noorematele.

Esimene auhind	300 Šveitsi franki,	s. o. —	Kr. 280.—
Teine auhind	250 „ „ „	—	235.—
2 kolmandat auhinda	à 200 Šv. fr. „ s. o. —	—	188.—
2 neljandat auhinda	à 100 „ „ „ —	—	94.—
8 viiendat auhinda	à 50 „ „ „ —	—	47.—

50 aumedalit.

Vanemate rühmas.

Esimene auhind	300 Šveitsi franki.
Teine auhind	250 „ „ „
2 kolmandat auhinda	à 200 Šveitsi franki.
2 neljandat auhinda	à 100 „ „ „
7 viiendat auhinda	à 50 „ „ „

10 ülemaailmalise ajakirjanduse ja teadete büroo abonentidele. 50 aumedalit.

Pealeselle iga võistleja, kelle kirjand saavutab vähimalt poole ettenähtud punktide üldarvust, saab oma töö tunnustuseks diplomi. Ka kõik auhinna-le-pääsjad saavad diplomi, millele on alla kirjutatud rahvusvahelise žürii president ja sekretär.

3. Kes võivad võistlusest osa võtta?

Võistlusest võivad osa võtta kõigi maade mõlemast soost noored. Tingimata tuleb aga silmas pidada vanuse kohta antud piire.

4. Kirjandite esitamine.

Tööd võib kirjutada igas keeles. Iga kirjand peab sisaldama vähimalt 1 000 sõna; sõnade ülem-määraks on 2 200. Kirjandid peavad olema kirjutatud kõigiti selgesti ja loetavalt — kui võimalik, siis kirjutusmasinal. Iga võistlusele esitatud kirjandi alguses või lõpus peab olema märkus autorilt, et kirjand on koostatud täiesti iseseisvalt, ilma ühegi kõrvalabit.

Igale kirjandile peab olema märgitud autori täpne sünniaeg ja märgusõna, kuid mitte nimi! Kirjandile tuleb lisada suletud ümbrik, milles leidub autori nimi, aadress ja veelkordselt täpne sünniaeg. Ümbri-kule tuleb kirjutada sama märgusõna mis kirjandile.

Kõik kirjandid tuleb saata hiljemalt 1. detsemb-riks 1940 E. E. L. K. Noorsootöö Keskusele: Tallinn, Kiriku 8, telefon 441-31.

Kirjandite postiga saatmisel nõuda postikviitung. Kirjandi kättesaamisest teatatakse autorile ainult siis, kui kirjandile on lisatud 10-sendise postmargiga varustatud kaart autori täielise aadressiga.

5. Žürii.

Kirjandid hinnatakse kahe žürii poolt.

Kõigepealt vaatab läbi ja hindab kõiki kirjandeid eesti rahvusžürii. Mõlema rühma parimad tööd saad esimene žürii rahvusvahelisele žüriile Genfis.

Rahvusvaheline žürii teostab lõpliku hindamise. Ta määrab kindlaks oma töömeetodi, teeb kõik vajalised otsused, jagab juhtnõure kohalikele rahvus-žüriidele ja võib ka muuta auhindade arvu ja suu-rust, kui see peaks osutama vajaliseks.

Eesti rahvusžürii teostab hindamist rahvusvahelise žürii juhtnõuride alusel.

Eesti rahvusžürii koosseis moodustatakse Ülemaa-ilmalise Noortekomitee järelevalvel.

Žüriide otsused on lõplikud ja muutumatud.

6. Auhindade väljajagamine.

Laureaatide nimed tehakse teatavaks 1941. a. juunikuul lõpul. Laureaatide nimistu avaldatakse ajakirjanduses ja saadetakse kätte kõigile võistlus-est osavõtjatele. Samaaegselt saadetakse laureaatidele kätte ka diplom. Rahalise võidutasu saajail tuleb teatada võistluse büroole Genfis oma soovid võidu-tasu väljamaksmise viisi kohta.

N. B. Eelmistest ülemaailmistest noorsoo kir-jandite võistlustest on edukalt osa võtnud ka Eesti noori, saavutades aumedaleid.

Ülemaailmalise noorsoo kirjandite võistluse Eesti keskbüroo: E. E. L. K. Noorsoo Keskus, Tallinn, Kiriku 8, telefon 441-31; posti j. a. 644.

MEIE NOORUS

NOORTEAJAKIRI

Toimetuse: **V. Altoa, J. Maisma, E. Murdmaa,
J. Nyman, P. Rummo, J. Vellerind.**

Peatoimetaja: **J. Nyman.**

Tegevtoimetaja: **P. Rummo.**

Ilmub 18 numbrit aastas. Toimetuse aadress: Niguliste 12, Tallinn. Telef. 432-73

Nr. 8 (25)

Mai

1940

Atsi emapäev

Vaevalt keegi mõtleb enam,
mida jääst ja lumest sai.
Talv on hea, kuid kevad kenam,
trallidega tuli mai.
Valgust, rõõmu täie vaega,
küll on päev nüüd soe ja pikk;
koolitööks ja mänguks aega
— päris väike igavik.

Muidu Ats end unevaevast
raskelt lahti kangutab,
täna hoolsalt uurib taevast,
maigutab ja vangutab;
täna meelest tal ei lähe,
et võileivad valmistaks
ema, võid et poleks vähe
ja et võõgam oleks paks.

Ranitsasse pakib moona
Ats, ja rihtad kinni veab,
ja siis rõõmsalt nagu toona
sammud kooli poole seab,
turjal pamp ja huulil vile
astub armsakssaanud teel,
kuna ema õppurile
aknast järel' vaatab veel.

Ja siis tuleb pikas rodus
tuhat väikest talitust;
ema mureks on, et kodus
ükski nurk ei oleks must.
Kraamib, peseb, nühib, pühib,
lõpmatu ta vaev ja hool,
toa ja õue vahet rühib,
tööd on teha igal pool.

Päev on lõunas — ruttu poodi,
perenaist siis ootab köök.
Isuäratavat moodi
varsti pliidil lõhnab söök.
Aga kus on Atsist-poju?
Lõuna ongi hilinend.
Isagi töölt tuli koju,
ainult Ats ei näita end.

Asi paneb mõtisklema:
poiss ehk koolis kinni jäi?
Välja kaema tõttab ema,
jooksujalu, paljapäi,
ja ta koolisõbrad peatab,
kes on pallimänguhoos,
aga teistest tragim teatab:
„Koolist lahti saime koos.“

Ehk on uppund kalu püüdes
jões, kus luurab ohtlik käänd?
Õnnetus ei tule hüüdes.
Ehk on auto alla jäänd?
Ootajale aeg on visa,
imepikk on iga hetk.
Viimaks otsima läeb isa,
kus küll lõppes poisi retk.

Päev ju õhtu poole rühib,
vari kasvab, päike kaob,
ema vargsi põski pühib,
ootab, ootab, süda taob.

Mõtetes peab poissi aga
vigasaanuks, kadunuks.
Äkki kobin selja taga,
kääksudes läeb lahti uks.

See on Ats, kuid mäherdune!
Räpakatest räpakam!
Nagu näitaks silmamune
ukseavast neegri Sam. —
Nägu must ja rääma läinud,
katki hõlm ja sukakand,
nagu oleks sõjas käinud,
kümnes lombis päterdand.

Ema valmis tõrelema:
„Soolas, poiss, sul keretäis!“
Ats nüüd õelgu, nõuab tema,
mis ta tegi, kus ta käis.
„Hulkurit mul, kurilooma!“
Lühike on poisi jutt:
„Läksin sulle lilli tooma...“
Juba lahti ongi nutt.

Seljatagant nähtavale
toob ta peo, mis lilli täis,
kuna üle määrdund pale
veelgi äigab kuuekäis.
Ema hardub, vaasi vette
pandaks' lihtne lillepunt,
lõuna kantaks' poisi ette —
näljas see kui metsahunt.

Ema silub Atsi juukseid,
poisu, veelgi areldi,
söök ja räägib keset nuukseid,
kuidas koolis kõneldi
ema muresid ja hooli,

Have illustratsioonid.
Fotod: Saarne ja Hinto.

kästi tuua omalt poolt
lilli metsast pärast kooli,
mis ka tasuks ema hoolt.

Kuis ta rõõmsalt ringi keksis,
korjas lilli pihud täis,
viimaks padrikusse eksis,
ilmaeagu ringi käis,
kuidas kartus rõhus meeli,
kuidas läbi soo ja vee
müttas, kuni õhtu eeli
kohtas meest, kes näitas tee.

„Näed sa, poiss, mis tuleb, kui sa
ihuüksid metsa läed,
sest, kes ringi hulgub uisa,
üalgi ei tule head.“
Ema nõnda noomib, aga
endal pilk on soe ja hell.
Juba toolil laua taga
uinund väike vandersell.

Kersti Merilaas.

Kas kuri saatud?..

M. Sillaots

Proua Lehtmetsa kahetoalise korteri tagatoas vuriseb õmblusmasin. See vuriseb siin alati, -- varahommikust õhtuni ja vahel hilise öönigi. Masin vuristab korteri elanikele leiba ja leivakõrvast, masinat vuristades toidab-katab usin proua Lehtmets ennast ja tütar. Rohkem ses korteris elanikke ei olegi; virk nõelavälgutaja proua Lehtmetsa kõrval on naaberkorteri perenaine, heledapäine ja sinisilmaline proua Sagar. Näib hea inimene olevat see uus naaber, — alles mõni päev tagasi kolis majja, polnud tänase hommikuni proua Lehtmetsaga tuttavgi, kuid oli kohe valmis aitama, kui teine talle oma häda kurtis.

„Et mu abiline ka just nüüd pidi haigestuma!“ mõtleb proua Lehtmets õmblusmasinat vuristades ja sõnab vurina sekka juba kolmandat neljandat korda: „Ei tea küll, kuidas ma oma tööga täna oleksin hakkama saanud, kui teie poleks mulle appi tulnud, proua Sagar! Olete tõesti hea inimene, aidates mind, võhivõõrast...“

„Mis võõrad me nüüd enam,“ naeratab proua Sagar. „Juba mitu päeva elame ühes majas. Oleme ju naabrid, — korterid meil peaaegu kõrvuti... Naabrit peab häda korral ikka aitama. Seda mõtlesin kohe, kui te mulle hommikul trepikojas rääkisite, et teie abiline jäänud haigeks ega saa tööle tulla.“

Proua Lehtmets vuristab natuke aega vaikides, heidab siis kiire pilgu proua Sagara poole ja sõnab tunnustavalt:

„Olete nobe töötaja, naabriproua! Helesinine lapsekleit on teil varsti valmis.“

„Mulle meeldib lasteriiede õmblemine,“ vastab naabriproua reipalt: „Ja see helesinine kleit on nii õrn ja ilus, et lausa lust on selle kallal töötada.“

„Pea õnne tänama, et kohtasin teid hommikul trepikojas ja hakkasin oma häda kurtma,“ ütleb proua Lehtmets. „Praegu on tellimisi nii palju — mandleid, kleite ja lasteriideid. Selle pluusi pea veel täna ära viima ühele väga nõudlikule preilile südalinnas. Helesinisele lapsekleidile tullakse homme hommiku järele. Roosa lapsekleit peab homme õhtul valmis olema. Ja see siin... see on mu oma tütre kleit, ka sellega on rutt. Siis veel üks kleit kellelegi vanemale daamile...“

„Teenite vist hästi, kui teil alati nii rohkesti tööd on,“ tähendab proua Sagar.

„Ei või kurta, teenistus on päris hea. Suudan elatada ennast ja tütar, suudan oma Salmet koolitadagi.“

„Olete lesk?“

„Seda küll. Juba kümme aastat. Salme oli kolme ja poole aastane, kui mu mees üsna ootamatult suri. Olen oma kadunud emale veel hauapõhja tänulik, et ta laskis mind noore tütarlapsena õmbluskoolis käia. Ei tea, kuidas ma küll oleksin hakkama saanud, kui ma ei oleks õmmelda osanud.“

„Kas õmblusmasina taga istumine pikapeale ei väsita?“

„Küllap see väsitab. Kui tööd on palju, siis valutab selg ja kipitavad silmad... Kuid missugune töö ei väsita?“

„Õigus jah!“ naeratab proua Sagar. „Väsitav on iga töö. Aga küllap teil on vahest türestki juba pisut abi?“

„Küllap ikka,“ vastab proua Lehtmets ja temagi nägu tõmbub naerule. „Õmblemise peale mu Salme just meister ei ole, see töö teda ei huvita. Kuid õmblemistööga saame hakkama ilma tematagi. Minu abiline on tubli ja töökas inimene. Salme on meil igasuguste muude toimetuste juures käealuseks: pressib ja harjab, hoiab toad korras, talitab väikest viisi köögis. Kipub küll sageli üht või teist unustama, — see teeb mulle vahel muret.“

„Lapse asi!“ lohutab naabriproua. „Eks lastel ole ikka oma väikesed vead.“

„Unustamine ja hooletus on halb viga, proua Sagar... Aga muidu on Salme hea laps igapidi.“

„Seepärast vist see uus kleitki!“ naeratab proua Sagar. „Näib hea riie olevat, — kallid kingitus nii noorele tütarlapsel.“

„Kallis riie see on tõesti,“ ütleb proua Lehtmets, „aga mina sain odavalt. Ostsin restiotsa väljamüügil. Salme soovis endale juba ammu ilusat kleiti. Korralikult riietatud on ta mul alati olnud, aga tema vanuses igatseb tütarlaps ju pidu kleiti. Olgu siis tal see rõõm. Homme läheb uues kleidis kooliõe sünnipäevale.“

„Seepärast siis ongi nii suur rutt tütre kleidiga.“

„Seepärast jah. Kui te teaksite, kuidas ta homset päeva ootab! Pole muust enam juttugi kui homsest sünnipäevale minekust ja uuest kleidist.“

„Seda võib arvata! Eks minagi ole noor olnud, — teada küll, missuguse rõõmuga noor tütarlaps omasuguste sekka läheb... Aga sealteie Salme vist juba tulebki.“

„Uks paugatas jah. Küllap see tema on. Tal oma võti, saab eesuksest sisse.“

Marta Sillaots,

üks meie produktiivsemaid naisautoreid noorsoo, ilu, tõlkekirjanduse ja kriitika alal, tähistab 16. mail kirjandusliku tegevuse 30. a. juubelit. Selle väärika tähtpäeva puhul läkitab „Meie Noorus“ oma lähedasele kaastöölisele südamlikke tervitusi!

Kõrvaltoast kuulduv kärmeid samme, vaheuks tõugatakse lahti — seal ongi Salme! Pooljoostes ruttab ta ema juure, viskab mingi paki kolksatades lauale ja rõõmsalt vatrama:

„Tere, ema! Kas kleit on valmis?... Tere, proua Sagar. Küll on hea, et te saite täna emale abiks tulla... Tore ilm on väljas! Ah jah, — siin on su kingad, ema. Kingsepp võttis parandamise eest 50 senti. Just kingsepa ukse juures kohtasin Helmit. Ilm oli nii tore, et tegime pika jalutuskäigu. Ega sa seepärast pahane ole, ema?“

„Ja nõobid?..“ küsib ema Salme jutuvadina sekka.

„Mis nõobid?“ jääb Salme emale hämmastuses näkku vaatama, lööb endale siis vastu laupa ja hüüatab: „Oi aeg, ma pidin ju oma kleidile nõobid ostma! Oma maitse järgi!... Nagu pühiti peast ära! Me ometi hulk aega vaatasime Helmiga kaupluste aknaid, aga nõope ei juhtunud nagu kiuste ühelgi aknal olema. Nii et mitte ei tulnud meele. Mis nüüd saab?“

„Ikka pead sa midagi unustama!“ lausub ema nukra etteheitega. „Mina küll ei oleks uskunud, et sa unustad isegi oma uue kleidi nõobid... Neist on ju nii palju räägitud.“

Salme vaikib nõutult, küsib siis:

„Kas lähen kohe tagasi?“

„Olgu pealegi,“ ütleb ema. „Lähen parem ise. Pean niikuinii südalinna minema, selle pluusi ära viima.“

Masinavurinast kuulduv tuska; noruspäi seisab Salme masina kõrval. Aralt sõandab ta viimaks küsida:

„Kas mu kleit saab ikka homseks valmis?“

Ema muigab.

„Saab, saab. Kohe lõpetan.“

Salme jalad kipuvad kepslema.

„Oi, kui hea meel mul on! Aga nõobid?..“

„Need õmblen õhtul ette,“ ütleb ema.

„Pai ema, vali siis õige ilusad, kui ostma lähed, eks?“ nurub Salme.

„Küllap ma katsun valida kõige ilusamad... Aga sina võiksid meile nüüd kuuma teed keeta, Salme. Kata laud ja vaata midagi suupärasemat sahvrist...“

„Õunakeedist ja...“

„Seda ka. Pane nüüd kõigepealt kann tulele. Pista hästi peened puud pliidi alla, siis läheb vesi rutem keema.“

„Jah, ema!“ Ning Salme jookseb trallitades kööki.

„Küll on hea tuju teie Salmel!“ ütleb naabriproua nõela väljutades.

„Tuju on tal hea alati,“ muigab Salme ema.

Samas pistab Salme pea köögiukse vahelt sisse ja sõnab agaralt:

„Ma panen paar külma praekildu ka panniga praerahju soojenema — teil on kõhud tühjad.“

„Pane jah.“

„Lõikan sinki ka. Ja toon poest saia...?“

„Võiks vahest sedagi.“

„Küll on aga teil virk ja toimetaja tütar!“ imetleb naabriproua.

„Ärge olge nii helde kiitma, Salme läheb meil edevaks,“ hoiatab ema.

„Katsun mitte minna!“ naerab Salme. „Aga nüüd pole mul enam aega, lähen lauda katma. Katan kööki, ema, eks?“

„Kööki jah, siin kõik kohad riidelappe täis. Aga tee kähku, sest ma hakkan varsti minema.“

„Teen, teen,“ lubab Salme. „Kähku kui tuul.“ Ja laulu trallitades kaob ta jälle kööki.

Tükk aega töötatakse sõnatult. Siis muutub proua Lehtmets rahutuks. „Ei tea, kuhu see Salme jääb nii kauaks...“ ühmab ema, tõuseb toidilt, raputab niidiotsad rüpest maha ja sõnab vabandust paludes: „Jätan teid silmapilguks üksi, lähen

vaatan, kuidas türel töö edeneb.“ Ta tõttab kööki ja hüüab juba lävelt: „Salme ae! Kas laud on kaetud?“

„Just praegu sain valmis,“ vastab Salme. „Kas pole ilus laud?“

„Päris pidulaud kohe!“ imestab ema, kuid pöördub siis pliidi poole. „Aga teevesi? Kas keeb juba?... Hoidku küll! Salme, sa pole ju tuld pliidi alla teinudki! Puud on valmis pandud küll ja kann pliidil, aga...“ väsinult vajub ema pliidi kõrval seisvale taburetile.

Salme seisab kokkunult keset kööki ega saa sõnagi suust.

„Kas...“ kogeleb ta viimaks. „Kas ma siis... Ma olen tõepoolest... Kuidas ma ometi — nii kui pühiti peast!...“

Ema näoilme on karmiks muutunud.

„Sinu hooleks ei või tõesti ühtki ülesannet usaldada!“ ütleb ta. „Kes on säärast asja enne kuulnud: inimene paneb puud pliidi alla, kuid unustab tule tegemata!“

„Ema, ära ole pahane...“ anub Salme — hädiselt. „Ma kohe teen tule...“

„Mul pole enam aega oodata. Pean töö ära viima, — sinna ei tohi hilineda. Ja nõõbid on veel osta. Ka nendega on rutt, varsti suletakse äride uksed.“

„Oi, ema, mul on nii piinlik!“ hädaldab Salme. „Eriti naabriproua ees.“

„Minul samuti,“ sõnab ema. „Kuidas ta sind kiitis!...“

„Ja mina... Mis me nüüd teeme, ema?“

„Mis meil ikka teha on,“ ütleb ema nukralt.

„Läheme ütleme, kuidas asi on ja... Tule!“ Ning mõlemad lahkuvad köögist. „Enneaegu kiitsite mu tütar,“ ütleb ema tuppa minnes proua Sagarale. „Virk ja nobe oli ta küll, pani puud pliidi alla ja vee kannu, parimad palad kandis lauale ja poeski käis, tõi värsket saia... Aga tule unustas puudele otsa pistmata. Laud on meil nüüd ilusasti kaetud küll, aga juua ei ole muud kui külma vett.“

Proua Sagar ajab silmad pärani, hakkab siis valjusti näerma:

„Unustas tule tegemata!“ hüüab ta. „No nüüsgust asja ei ole ma veel kuulnud!“

„Ega minagi ole,“ ütleb Salme ema. „Kui teil aega on, proua Sagar, siis istuge veel, seni kui Salme teed keedab. Mina pean küll kahjuks minema. Ehk jääte seniks meile kui ma tagasi tulen?“

„Jääksin hea meelega, kuid ei saa mitte kuidagi. Lapsed on kaua üksi olnud, mees tuleb varsti õhtule, kodused talitused ootavad...“

„Kui kahju!“ ütleb Salme. „Mul on hirmus

piinlik, et panin teid teed ootama, ja petsin... Kas olete väga kuri?“

„Mis seal kuri olla, — lapse asi,“ sõnab proua Sagar. „Aga nüüd ma pean küll minema. Head aega teile!“

„Head aega,“ ütleb proua Lehtmets. „Ja palju-palju tänu lahke abi eest.“

„Pole tänu väärt.“ Ja kõike head soovides läheb naabriproua minema. Salme südames on kibedust. „Lapse asi,“ kordab ta mõttes proua Sagara sõnu ja tunneb, et neis on midagi halvustavat.

„Ei tea, kas ta jutustab teistele majainimestele ka minu rumalast äpardusest,“ sõnab ta poolküsivalt. „Mis sa arvad, ema?“

„Mis ta sellest läheb teistele jutustama,“ vastab ema. „Ta ei tunnegi veel kedagi, alles mõne päeva eest kolis majja. Paki mul see pluus paberisse.“

„Jah, ema.“

„Ja ära nimeta oma hooletust äparduseks.“

„Milleks siis?“ küsib Salme lustlikult. „Viperuseks? Tagantjärele ajab see lugu naerma, ema! Kõle kentsakas on, et mul meeles polnud tikust tuld tõmmata. Tikutoos oli ju pliidi ees põrandal.“ Salme hakkabki lõbusalt naerma.

„Sa võtad asja nii kergelt,“ ohkab ema. „Alati võtad sa sääraseid asju kergelt.“

„Ja sina võtad neid liig tõsiselt, ema,“ muidugi vastab Salme ning nurub: „Kas lepime jälle ära? Kas lepime, kulla pai ema? Saatus mängis mulle väikese vembu, — mis me sellepärast norutame? Teed võime juua pärastki... Mis kella ajaks sa tagasi tuled?“

„Ei tea ütelda,“ vastab ema. „Pean minema ühte kohta mõõtu võtma, seal läheb vahest palju aega. Kaupluses võib nõõpidega samuti aega minna. Sa võiksid vahepeal oma kleidi õmblused maha pressida.“

„Oi jah, ema!“ on Salme õhinal nõus.

„Ja korista ka tuba puhtaks, lapid ja niiditsad põrandalt ära ja... eks sa ise näe, mis siin teha on.“

„Muidugi, ema. Küll ma teen kõik.“ Salme haarab ema kaelast kinni. „Mul on nii kangesti hea meel, et saan ikka homseks kleidi! Suur suur tänu, ema! Teised lähevad kõik uutes kleitides Malle sünnipäevale.“

„Ja lähed sinagi! Oled mul ju hea laps.“ Ema silkitab käega üle Salme juuste. „Kui sa ainult säärane tuisupea ei oleks!... Noh, ma lähen nüüd. Pane kleit korralikult puu peale rippuma pärast pressimist.“

„Jah, ema.“

„Ära sa unusta!“

„Ei, ema.“

„Pressi p a h e m a l t p o o l t .“

„Jah, ema. Ma ju tean.“

„Tead küll,“ ütleb ema murelikult, „aga kas sul meeles seisab?“

„Seisab küll meeles,“ naerab Salme. „Seisab küll.“

„Nägemiseni siis.“

„Nägemiseni,“ kepsleb Salme. „Too sellised hõbedakarvalised ja pealt kumerad.“

„Kui leian. Tule, keera uks lukku mu järel. Tule kohe, muidu unustad.“

„Jah, ema. Tulen. Ja siis hakkam kohe pressima.“

Rõõmsalt trallitades keerab Salme korterikukse lukku, läheb siis kepseldes läbi eestoa tagatuppa ja lülitab elektritriikrauale voolu sisse. Meeleolu on tal nii hea, et kas või vilistaks. Ta katsubki vilistada, kuid sellest ei saa asja, — vilistamiskunsti Salme ei oska. Aga laulda ta oskab, ja valjusti lauldes alustabki ta mõne minuti pärast oma uhiuue kleidi pressimist. Õmluste ja voltide mahapressimine on talle miskipärast alati meeldiv, seekord aga on see tegevus eriti meeldiv. Vaimus näeb Salme end juba uues kleidis Malle sünnipäeval minevat, näeb end sünnipäeval lõbutsevat...

Nende kujutelmade sekka kõlab uksekella terav helin.

„Kes seal küll võiks olla?“ käib nobe mõte läbi Salme pea, ning pooljoostes tõttab ta ust avama.

Tulijaiks on kaks kooliõde, Laine ja Marja. See on rõõmus üllatus Salmele.

„Tere, Salme!“ alustavad Lainet-Marjat reipa õhinaga. „Kui tore, et sa kodus oled. Me tulime nõu pidama.“

„Nõu pidama?“ küsib Salme.

„Jah,“ selgitab Marja. „Nõu pidama, mida Mallele kinkida.“

„Mina mõtlesin lilli viia,“ ütleb Salme.

„Mis lilli nüüd varakevadel on,“ arvab Marja.

Ning Laine ütleb elutargalt: „Kui ongi, siis on need väga kallid. Parem siis viime juba šokolaadi.“

„Selle sööb ta kohe ära,“ kõhkleb Salme, „ja siis...“

„Peaks õige kinkima midagi jäävat, millest tal edaspidigi hea meel oleks,“ ütleb Marja.

„Jah, aga mida?“ küsib Laine.

Kolmekesi reas istuvad kooliõed eestoa diivanil ja mõtleavad, näod kipras pingutusest.

„Mõne ehteasja?“ ütleb Salme viimaks kobamisi.

„Seda ei jõua me ju osta,“ naerab arukas Laine.

„Mõne vaasi?“ arvab Marja. „Või tassi... või hõbelusika?“

„Et tal oleks, millega sünnipäevakohvi juua!“ naerab Salme.

„Ei, ega siis selleks!...“ hakkab Marjagi naerma, lisab aga siis tõsiselt juure: „Aga ega kohvi antagi.“

„Mi-is?“ venitab Salme hämmastunult. „Ei anta kohvi?“

„Ei,“ naerab Marja jälle. „Mitte kohvi — vaid šokolaadi!“

„Ah nii!“ muigab Salme. „Ma mõtlesin juba, et ei anta üldse midagi... Noh, šokolaad ongi peenem. Ja maitsvam ka.“

„Ta saab ju neljateistkümne-aastaseks,“ tähendab Laine. „Siis peabki midagi peenemat olema. Kohvi saab alati. Aga räägime jälle kinkitusest. Katsume leida midagi, mis...“

„Midagi peenemat,“ naerab Marja.

„Ei,“ ütleb Laine. „Ma ei mõelnud just seda. Aga midagi, mis ei oleks liig kallis ja mis oleks siiski väärtuslik. Ja mis Mallele meeldiks.“

„Võib-olla... mõni raamat...“ soovitab Salme. „Raamatud ju meeldivad Mallele.“

„Raamat meie pühendusega!“ täiendab Marja.

„Mallele meeldivad luuletused,“ arendab Salme oma mõtet edasi. „Kui ostaksime koos mõne luuletuskogu...“

„...naisautorilt,“ ütleb Laine vahele.

„...õige ilusas köites,“ lausub Marja.

„Ka köide on tähtis,“ ütleb Laine kuidagi hajameelselt. „Köide muidugi ka...“

„Mis sul on, Laine?“ jääb Marja talle näkku vaatama. „Sa oled nagu jahikoer, ajad nina õieli.“

„Mulle tundub... Kuule, Salme, teil vist on köögis midagi kõrbema läinud!“

Ka Marja ajab nüüd nina õieli.

„Tõepoolest, mulle tundub ka, et köögi poolt tuleb kõrbehaisu...“

„Mis haisu!“ heidab Salme käega. „Meil pole köögis tuldki pliidi all.“ Ta hakkab vallatult naerma. „Mul juhtus ennist niisugune veider äpardus...“ Äkki kiljatab Salme ja kargab jalule. „Minu kleit! Mul jäi ju triikraud...“ Ning tulisejalu ruttab ta kõrvaltuppa. Hetke pärast kuulduv sealt vali karjatus.

„Ei tea, mis nüüd juhtus,“ ütleb Marja hirmunud.

Lainel pole mahti vastata, temagi tõttab kõrvaltuppa. Marja läheb kartlikult järele, kuid jääb lävele kokkumult seisma. Tal kipuvad jalad nõrkema, — midagi nii hirmsat pole ta veel eluilmaski näinud: kogu tuba on suitsu täis, akna lähedal asetsev laud on lausa leekides.

„Tulikahju!“ oitab Marja. „Mis nüüd saab?“ Laine ei kaota pead.

„Kohe triikraud välja lülitada!“ ütleb ta käs-

ktivalt. „Kus on seinakontakt, Salme? Ahaa, leidsin juba... Nii! Ja nüüd mõni vaip siia! Peame tule lämmatama, muidu kargavad leegid lauvalt aknaeesriide külge.“

Marja seisab üleni värisedes toa kaugeimas nurgas ja haliseb:

„Ma kardan! Ma jooksen välja, kutsun abi.“

„Mitte udest käia, tuuletõmbus õhutab tuld,“ hüüab Laine. „Kuhugi sa ei lähe, Marja. Kui kardad, siis pane silmad kinni... Salme, aita mul põrandariie maast põlevale lauale tõsta. Ettevaatlikumalt. Ja nüüd too vett, Ruttu!“

„Vett ka veel...“ nuuksub Salme. „Minu ilus uus kleit!...“

„Ehk pole vett enam vajagi...“ ütleb Marja nurgast poolsosinal.

„On vaja, Marja! Kindlasti on. Kui põrandariie süttib, siis...“

Üha meeleheitlikumalt nuuksudes tuleb Salme pesukaunistäie veega:

„Kas sellest jätkub?“

Pahinal kallab Laine vee lauale ja sõnab rahulikult:

„Kui ei jätku, siis tood veel.“

„Ära põrandariiet liig märjaks tee,“ sõandab Marja hoiatada. „Rikud ära.“

„Mis sellest põrandariidest,“ nutab Salme, „kui mu ilus kleit...“

Nüüd leiab Laine mahti pahandama hakata: „Oled aga sina tuisupea, Salme! Jätad elektri triikraua kleidi peale ja jooksed ise ära!“

„Tulin ju teile ust avama,“ ütleb Salme nuttes ja nuuskab nina.

Marja nihkub nurgast välja:

„Nüüd veel meie süü, et maja pidi põlema minema!“

„Oli sul siis nii kange rutt ukse avamisega, et ei jõudnud isegi triikrauda kõrvale panna ja voolu katkestada?“ noomib Laine. „Ise oled õmbleja tütar, — kas ema ei ole sind õpetanud...“

„Muidugi on,“ nuuksub Salme. „Aga mul polnud meeles. Nagu pühiti peast ära.“

Marjal hakkab Salmest kahju.

„Ära nuta,“ püüab ta lohutada. „Kõik läks veel hästi. Mina kartsin, et kogu maja põleb maha.“

Salme ei kuulagi.

„Nüüd pole mul ikkagi uut kleiti,“ hädaldab ta. „Kuri saatus kiusab mind!“

„Mis kuri saatus!“ sõnab Laine kärsitult. „Sinu enda hooletus puha!“

„Kuidas ma lähen nüüd Malle sünnipäevale?“ kurdab Salme.

„Sa muretsed veel selle pärast!“ imestab Marja oma heledaid silmi pärani kiskudes. „Kas

sul oma emast kahju ei olegi? Ema vaev ja töö, kõik ilmaaegu maha visatud!“

„Ema ei tulnud mul meelegi!“ ehmub Salme kahe käega peast kinni haarates. „Mis küll ema ütleb, kui ta koju tuleb! Tuba suitsu ja haisu täis... Laud pooleldi põlenud...“

„Mina sinu nahas küll olla ei tahaks,“ ütleb Laine.

„Minul on Salme emast palju rohkem kahju kui Salmest endast,“ arvab Marja, kumardab ja hakkab maast riidelappe kokku noppima.

Salme nuuksub uue hooga. Temalgi on äkki emast kahju:

„Kuidas ema käis mööda kauplusi ja otsis ilusat riideresti... Ja kuidas ta ruttas, et kleit homseks valmis saada! Nüüd ta läks kleidile nõõpe tooma, ja kleiti polegi enam!“ Salme vajub kumargile laua kohale ja nuuksub üleni vappudes.

„Mis see nutmine enam aitab,“ sõnab Laine arukalt. „Katsume parem toa vähegi korda seada. Marja võiks akna avada.“

„Jah, kohe!“ ruttab Marja käsku täitma.

„Sina, Salme, aita see märg põrandariie lauvalt maha tõsta.“

„Jah, Laine,“ ütleb Salme sõnakuulelikult.

„Ja nüüd koristame lauvalt need põlenud riideräbalad!“

Salme meeleheide paiskub jälle valla:

„Minu vaene kleit!...“ haliseb ta. „Kuidas ma ometi suudan emale näkku vaadata, kui ta koju tuleb... Mis ma oskan talle ütelda... Ah, kui saaks kõik endiseks teha — ma ei oleks enam iialgi hooletu, mitte iialgi!“

„Kui see õpetus tõesti aitab sind su hooletusest vabastada, siis polegi mul põlenud kleidist väga kahju!“ See on ema hääl. Keegi tütarlastest pole märganud, millal ta tuppa tuli.

„Ema!“ hüüab Salme ootamatusest rabatuna. „Kust sa... Kuidas sa... Mis moodi sa nii äkki...“

„Eesuks oli lukust lahti,“ vastab ema nukralt. „Tulin sisse... ja taipasin, mis oli juhtunud.“

„Ah, ema!“ ütleb Salme abitult, „kas võid mulle andestada? Sa oled mind ju küll noominud mu hooletuse pärast... Aga ma pidasin seda nii tühiseks veaks...“

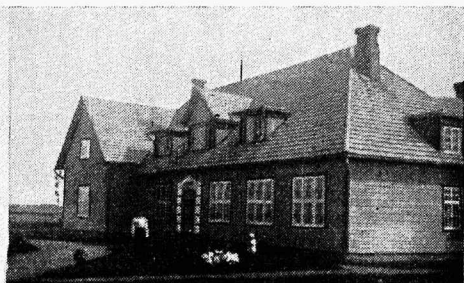
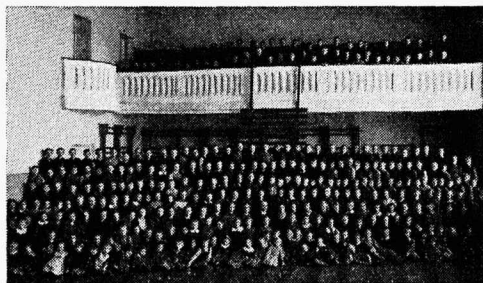
Ema ohkab.

„Nüüd nägin, et see polegi tühine viga. Terve maja oleks võinud maha põleda...“

„Ma töotan sulle, ema...“

„Ära tööta midagi. Pea vaid tänast õnnetust alati meeles, sellest jätkub.“

„Kas...“ alustab Marja pelglikult, „kas... Salme ei tohigi nüüd... homme sünnipäevale tulla?“

Tallinna I. 21 algkooli NPR ring, kelle organiseerimisel „Meie Noorus“ selles koolis levib ligi 200-s eksemplaris. Tunnustustähisena määrati ringile eripreemiaks 5 liikme osavõtu võimalus „Meie Nooruse“ suvilaagrist.

Raasiku v. Haljava algkooli õpetaja Einart Liivik, kes organiseeris 48 „Meie Nooruse“ 1940. a. tellimist. Sai sel puhul „Meie Nooruse“ 50 kr. suuruse matkastipend.

Mustla-Nõmme algkool, mille õpilastest 65% on „Meie Nooruse“ aastatellijad. Koolile määrati sel puhul preemiaks Kr. 70.— õpilaste isetegevuse arendamiseks.

„Meie Nooruse“ suvilaager 25+5-le meienooruslasele (vt. „Meie Noorus“ nr. 3/40) korraldatakse Kose Vabaõhukooli juures juunikuu keskel. Suvilaagri täpne aeg ja kava teatatakse asjaosalistele käesoleva kuu jooksul kirjalikult

„Tal pole ju kleiti,“ vastab proua Lehtmets kurvalt.

„Kas peab siis just uus kleit olema!“ tähendab Laine vapraalt. „Salme, kui sa muidu ei tihka vanas kleidis tulla, siis tulen mina ka vanas.“

„Mina ka!“ ütleb Marja ruttu.

Proua Lehtmets pühib silmi.

„Kui head sõbratarid sul on, Salme!“

„Jah, ema, nad on head,“ ütleb Salme. „Ja kui tublid! Poleks Laine nii hakkaja olnud, — mine tea, kuidas kõik oleks läinud...“

„Mis sa nüüd sellest,“ punastab Laine. „Kas jääb siis nii, et läheme homme kõik kolmekesi vanades kleitides?“

„Teil ei tarvitse ju vanades kleitides minna,“ ühmbab Salme. „Teie uutel kleitidel pole viga midagi. Ainult minu kleit...“ Ja Salme silmad lähevad jälle märjaks.

„Ära hakka jälle nutma,“ manitseb Laine. „Lõpetame parem toa koristamise.“

„Ja siis joome kõik koos teed,“ ütleb Salme ema. „Laud on köögis ammu kaetud. Ma teen tule pliidi alla.“

„Luba, ema, et mina teen,“ palub Salme. „Saaksin ühegi hooletuse heaks teha.“

„Mine siis pealegi,“ lausub ema. „Ma istun hetkeks. Jalad on väsinud...“

„Ma panen akna nüüd kinni,“ ütleb Marja. „Tuba läheb külma.“

Ema naeratab.

„Aitäh, hea laps, sellele mõtlemast.“

Marja vaatab toas ringi, kas veel midagi oleks teha. Ei ole aga enam midagi: Laine on kõik asjalikult ja arukalt korda seadnud. Proua Lehtmets vaatleb mõlemaid tütarlapsi, silmitseb siis tuba ja ütleb kurvalt:

„Selle laua asemele pean küll uue ostma...“

„Vist küll,“ sõnab Laine osavõtlikult. „Nii-sugune laud maksab üsna palju...“

Ta ei saa lõpetada, sest köögist ilmub Salme ja hakkab lõbusalt jutustama:

„Mõteltge, missugune nali: ma olen ennist suhkru asemel kogemata peent soola suhkru-toosi pannud! Küll aga teil oleksid näod olnud, kui oleksite seda teesse puistanud...“

„Ja see on sinu meelest nali!“ kõhvatab Laine päris pahaselt. „Aga mis siis, kui sa oleksid suhkru asemel mürki toosi pannud ja me oleksime münki teesse puistanud?“

„Ära siis nii kurjalt!...“ kõhikub Salme. „Meil polegi mürki majas...“

„Aga, kui oletada, et sa teenid apteegis...“ püüab Laine selgitada.

„...või haiglas...“ ütleb Marja omalt poolt vahele.

„...ja võtad suhkropurgi asemel mürgipurgi...“

Salmel on jälle silmad vees.

„Sul on õigus, Laine,“ ütleb ta rusutult. „Ma ei oska ikka veel küllalt selgesti mõista, kui rasked tagajärjed võivad olla igal hooletusel. Kuid ma katsun õppida... Ja kui teie kõik mind aitate...“

„Võta see pakike, Salme,“ sõnab ema, „võib-olla on seegi sulle abiks...“

Salme avab uudishimulikult pakikese:

„Nööbid!“ hüüab ta siis. „Minu uue kleidi... minu põlenud kleidi nööbid... Kuj ilusad, ema!... Ja ma ei saa neid kanda...“

„Kui ma edaspidi suudan sulle jälle kord uue kleidi teha, siis kannad neid. Seni aga...“

„...seni tuletagu need mulle meele mu vaest põlenud kleiti!“ ütleb Salme väga tõsiselt.

Emaarmastusest

kunstis

Kui hea on lapsel, kes oma armastatud ja armastava ema tiiva all veedab oma muretuid päevi! Ta ei oska alati hinnata seda õnne. Ta on harjunud emaga. Ema on talle kõik, emalt ta saab kõike. Kui tal on rõõm, jagab ta seda emaga, vaevab teda miski, siis on ema see, kes teda lohutab ja ta koormast vabastab. Ikka ja igal pool on ema, seepärast on ikka ja igal pool soe, mugav, kodune tunne.

Inimlaps võib elus palju saavutada. Kui ta aga oma ema on kaotanud, ei asenda seda kaotust keegi maailmas. Hea ja kiiduväärne on, kui laps õigel ajal aru saab, mis varandus peitub emaarmastuses, missugune õnn on elada ema targal ja hoolitseval juhtimisel. Siis ta leiab ka tuhat võimalust emale oma tänu osutada mure ja vaeva eest, teadliku armastusega vastata suurimale, ennastalgavale armastusele maailmas — emaarmastusele.

Ka suured mehed on kord olnud väetid lapsed. Just need, kes mehe-eas on tunnustanud seda head, mis nad emalt on saanud lapsepõlves, on eriti sümpaatsed ja nende võimete kohaselt väljendatud tänutunne on eeskujuks teistele, ergutades neid ka meeles pidama ema väärrika aukartusega. Südamesse tungivaid viise, kauneid luuletusi, sügavat mõju avaldavaid maalinguid on kunstnikud pühendanud oma emadele, ja need, kes neid on kuulnud või näinud, on olnud neist kaasa kistud ja on mõelnud: „Kui uhke võib olla ema, kel on säärane poeg.“ Aga ka: „Kui õnnelik on laps, kel oli niisugune ema!“

Itaalia renessansiaja tuntuima maalikunstniku Raffael Santi kohta, kelle kunstiarbastaja paavst Julius II Florentsist Rooma kutsus, et ta paavsti paleed — Vatikani — oma maalingutega kaunistaks, jutustab legend, et Raffael kord vii-

bides Rooma ümbruses juhtus nägema noort ema oma last kaelustamas ja kallistamas. Võib-olla meenus kunstnikule ta enda ema, kelle ta oli kaotanud, kui ta polnud veel kaheksa-aastanegi, võib-olla tundis ta õrn süda kaasa ülevoolavale emaõnnele, igatahes haaras teda tungiv soov see pilt jäädvustada. Kuna tal polnud kaasas ei lõuendit ega kartongi, siis ta võttis läheduses seisva tünni kaane ja jäädvustas sellele talle omase meisterlikkusega noore ema lapsega süles.

„Madonna della sedia'ks“ (madonna toolil) nimetatakse seda kõige ilmlikuma ilmega jumalajumala ema Raffaeli loomingus. Kuigi ta pea ümber on kerge joonega tõmmatud nimbus, ei taha vaatleja tas hästi näha madonnat bambinoga (Jeesus-lapsukesega), kelle seltsiliseks on juure maaltitud veel väike Johannes, pigemini näeb ta tas noort rooplannat oma terve priske poisiga ja on talle tänulik selle eest, et ta oma emarõõmu ja õnne enda teadmata vaimustas suurt kunstnikku looma tondot (sõõrümara vormiga maalingut), mis nüüd on Pitti pildigalerii uhkuseks ja reproduktioonide tõttu tuntuim Raffaeli madonna.

Rembrandti ema kohta pole säilinud palju andmeid. On vaid teada ta nimi, on teada, et ta oli pagari tütar, et ta oli abielus mõldriga, et tal oli peale Rembrandti veel 5 last ja et ta 10 aastat pärast oma mehe surma lahkus siit maailmast. Ei mingit legendi ega anekdooti, mis heidaks valgust ta iseloomule. Kuivad „perekonnanaseisuameti andmed“ märgivad vaid ta elukäigu tähtsaimad sündmused. Selle elu sisu võime kujutella pidevas töös. Majapidamises on tuhat pisiasja toimetada, hollandi perenaisel eriti on alati tegemist oma elamu korrashoiuga — selles peab ju kõik puhtusest särama ja hiilgama. Ja möldrikorterit tuleb tihedamini pesta ja kõvemini nühkida — on ju siin rohkem tolmu kui harilikel eluruumes.

Kuus last sööta, joota, nende riided lappida ja nõeluda, nende üle valvata, et nad ülekatte ei läheks, neid juhtida ja õpetada, et neist saaksid korralikud inimesed, see nõuab hoolt, kannatust, aega ja — ennekõike — armastust.

Rembrandt on oma ema mitu ja mitu korda maalinud — küll harilikus äripäeva, küll pidulikumas pühapäevariietuses, kord ka lihtsas lese-riietuses. Neil pildidel näeme auväärset daami, kelle eluõhtu on kätte jõudnud. Ta nägu on kortsus, ta peened huuled on kõvasti suletud, aga silmad vaatavad teravalt. Ta on temale pandud kohused täitnud, lubagu elu tal nüüd vaikselt veeta ülejäänud päevad. Rembrandt kujutab teda veel värtnaga või piibliga. Tal pole midagi selle vastu. Värtna või piibli taga istuda on hea, kodune, armas. Ta puhkab siis ja mõtleb... ja rahu valdab ta hinge. Mõnikord Rembrandt näitab oma ema uhkes riietuses ehetega ja kallis-

Raffael

Madonna

kividega. Ta näeb siis päris suursugune välja, aga käed, need paksude soontega, nüride küün- tega käed, tõendavad, et ta on ikkagi lihtne töö- inimene. Elutark, vaikne, tõsine ema, tänu sul- le, et sa kinkisid maailmale Rembrandti...

Suurim saksa kunstnik Albrecht Dürer on sõejoonise tulevastele põlvedele jäädvusta- nud oma ema näojooned. Need pole kaugeltki harilikus mõttes „ilusad“. Kuid Dürerile polnud see tähtis: ta tahtis, nagu ikka, olla tõetruu ja näidata, missuguseid jälgi tööriikka elu mure ja vaev olid jätnud ta armastatud ema näole 63 elu- aasta vältel. Düreri isa oli kullasepp, kuid kulda polnud tal suure perekonna elutarviduste rahul- damiseks. Kasvatada 18 last polnud kerge asi, ainult pidev töö aitas raskustest üle saada.

See ema naeratas vist väga harva.

Võib-olla kadus tõsidus ta näolt, kui ta kuu- lis oma poja edust. Albrechtist pidi ka saama kullasepp, kuid oma maalimise ja joonistamise kalduvuse ja ande rahuldamiseks ta võttis ette rändsellina pika õppematka, ja see polnud kaotatud aeg: tast sai suur maalikunstnik ja graafik. Võib-olla muutus ema nägu koguni lahkeks ja rõõmsaks, kui ta nägi, missuguse lugupidamisega koheldi ta poega ta kodulinnas Nürnbergis. Võib-olla ta nägu oleks säranud õnnest, kui ta oleks teada saanud, kui kõrgelt keiser Maximilian I hin- das ta poega kui kunstnikku ja inimest. Aga siis puhkas ta juba oma tööst ja vaevast mulla all.

Elisabet Vigée-Lebrun ei kuulu kindlasti suurmeisterite hulka. Aga prantsuse maalikunstis ta võttis endale juba üsna noorelt silmapaistva koha, mil ta on püsinud senini — üle 100 aasta. Kuigi ta portreedel puudub hingeline sügavus, oleks tõesti kahju, kui ta graatsilise ja armas- tusväärse loomingu asemel seal oleks tühi koht.

Dürer

Ema

Proua Vigée-Lebrun oli portretist. Ta maalis Marie-Antoinette'i, selle lapsi, viimse Prantsuse kuninga hoovkonda, elegantseid aristokraatlikke daame. Ta maalis ka iseennast oma tütreaga. Ja need autoportreed on väga laialdaselt tuntud.

Vaadeldes neid heledais, rõõmsais värves maali- tud autoportreed täitub ka vaatleja süda rõõ- mu ja valgusega. Ta tunneb, et siin pole tege- mist poseerimise või ilutsemisega, vaid et ema ja last ühendab suur armastus ja arusaamine, et nad on sõbrad, et nad kuuluvad üksteisele ja et neid ei lahutaks seesmiselt ka see mitte, kui nad ei kaelustakski üksteist nii õrnalt. Ilus noor ema, meeldiv kena tütar... Kui palju õnne ja elu- rõõmu kiirgab sellest maalingust.

Louvre'is on palju pilte, kuid vähe sääraseid, mis nii meeldivalt, otsekoheselt ja veenvalt kõ- neleksid igavesest ja pühast sidemest ema ja lapse vahel.

Ameeriklased on kained inimesed. Nad hin- davad ennekõike praktilisi oskusi ja teadmisi. Nende vaimsed huvid on pöördud tehnikale ja sel alal on neil väljapaistvaid insenere ja leiuta- jaid. Kuid neilgi on aegamööda huvi tekkinud kunsti vastu, mis muuseas väljendub veel selles, et nad mõnikord lausa muinasjutuliste hindade eest püüavad osta vana maailma kunstiteoseid, et neid üle viia oma muuseumidesse või erako- gudesse. Nad oskavad nautida head muusikat ja kujutava kunsti parimaid töid, kuid oma kunst- nikke on neil vähe.

Üht loovat vaimu maalikunsti alal — James Whistler'it — nad loevad oma kunstnikuks, sest Whistler on Ameerikas sündinud ja esimesed

Rembrandt

Ema portree

20 eluaastat seal veetnud. Siis siirdus ta Euroopasse, õppis Inglis- ja Prantsusmaal ja elas surmani järgmised — peagu 50 aastat — peamiselt Londonis. Whistler oli elegantne, teravmeelne, kapiirne ja väga omapärane kunstnik, kelle maalingute üle on palju vaieldud. Üks maaling aga on leidnud jagamatu tunnustuse. See on ta ema pilt. See must-hallis toonis maalitud portree on lihtsus ise. Lihtne on tuba, lihtne on vanaladane daam, lihtne on ta riietus, ta poos. Aga kunstnik, kes pühapäeviti oma elatanud ema kirkusse saatis, kes hulk aastaid sellest ta ema kujutavast pildist ei raatsinud lahkuda, on osanud midagi täiesti iseäralist nõiduda sellesse lihtsusse ja rahulikkusse, mis ei jäta oma mõju avaldamata kellelegi.

See harmoonia tõstis maalingu klassikaliste hulka ja aitas kunstniku kuulsusele tublisti kaasa.

Ameerika ja Rootsi olid esimesed riigid, kes emade austamiseks määrasid aastas ühe päeva. Ameerikas tekkis ka mõte emadepäeva puhul välja anda eriline postmark. Selleks kasutati Whistleri ema pilti ja varustati see pealkirjaga „Ameerika emade mälestuseks ja auks“. Nii on see maaling laialdaselt tuttavaks saanud ja on tunginud rahvahulkadesse, kel võib-olla pole aimugi kunstniku nimest. See on tehtud Ameerika emade sümboliks ja sellele avaldatakse ikka edasi austust ja lugupidamist.

M. N.

Whistler

„Minu ema“

Pealkirja juures kaks austria emadepäevamarki. Suurem kujutab Danhauseri, väiksem Düreri maali.

Kevademeeleolu

*Hakk mälestus nüüd talvetee,
see kiunuv saanijalas,
need nukrad vangis vaiksed veed,
ja tuisu kärmed jalad.*

*Maailm siis oli valge sarg,
tuul nuttis peie-leinas.
Kurb vares oksal, jänese arg
teerajal otsis heina.*

*Nüüd Kevadet kõik kohad täis,
lind lõunast tulla tohtis.
Tuul hellik sammul õues käib...
Laul... hõisked... vetekohin.*

*Taas eha matab linnuteed,
õislina aeda rõhub.
Lõi lauluaidaks kevade
kõik pilved, siniõhud.*

*Siin lillejutt, seal mullahõng,
ja naervaid maikelli.
Seob meeli kuldne päikselõng,
hing tiine tundeist hellist.*

*Ei küüni kõiki kuulata, —
Nüüd rõõmu ületäia.
Näib, kevad tuhat tiivuga
maad tahab lendu viia.*

J. P a l m.

Ema-isa silmaterad
(Tšehhi NPR ajakirjast)

Ringkäik Tartu Ülikooli Raamatukogus

Igal kevadel, kui läheneb koolitöö lõpp, külastab Tartut hulk koolinoori. Ükski neist ei jäta külastamata kaunist Toome mäge. Seal, põlis- test puudest ümbritsetud, asuvad uhked varemed, milledest osa on uuesti üles ehitatud, kus tegutseb Eesti teaduse varaait — Tartu Ülikooli Raamatukogu.

Vanal ajal ilutses varemete asemel piiskoplik toomkirik, mis kerkis XIV—XV sajandil. See, üks võimsaimaid oma aja ehitusi Baltimaal, langes tule ohvriks 1624. aasta jaanilauapäeval. Nagu kõnelevad ajalooallikad, süttis kirik Toomeorus korraldatud jaanitulest.

Nii seisid varemed sajandeid, enne kui need osalt uuesti üles ehitati, kuid seekord mitte enam kirikuks, vaid Tartu Ülikoolile kuuluvate raamatute panipaigaks — raamatukoguks. Alates 1806. aastast tegutseb varemeis Tartu Ülikooli Raamatukogu, mida külastab igal kevadel umbes 800 õpilast üle Eesti.

Kui külastaja astub sisse suurtest ustest, täidab teda pühalik tunne. Üheksa muusat, greeka teaduste ja kunsti jumalannad, palistavad teed.

Läbitades muusade rea ning siirdudes treppidest üles jõuame suurte raudusteni, mille avanedes seisame pikkade raamatute riulite ees. Kogu ruumis näeme kõrgeid, peaaegu laeni küündivaid, riuleid, kõik täidetud raamatutega.

Kui liigume seal riulite vahel, tuleb meele jutt tules hukkunud mungast, kes ööseti jalutavat seal ringi. Päeviti ta siamaani silma ei ole puutunud.

Samuti nagu see ruum on kogu maja täidetud raamatutega. Riul riuli, raamat raamatu kõrval, nii seisab seal hoones üle 700.000 köite. Kui nende arvukate riulite asemel oleks ainult üks pikk riul, siis peaks selle pikkus ulatuma vähimalt 17 kilomeetrini, et saaksime sinna mahutada kõik Tartu Ülikooli Raamatukogus leiduvad raamatud.

Edasi, kui arvestame iga raamatu mahuks keskmiselt 100 lehekülge, siis tuleks kokku 70.000.000 lehekülge. Kui nüüd ühel inimesel oleks soov kõik need raamatud läbi lugeda, eeldades, et ta mõistab umbes kaks sada keelt (nii paljudes keeltes leidub seal raamatuid), siis kuluks selleks ümarguselt 700 aastat. Nii siis umbes kaheksa inimiga on vaja, et läbi lugeda kõik Tartu Ülikooli Raamatukogus leiduvad teosed.

Et seda määratud raamatute hulka parem oleks kasutada, on nad jagatud osakondadesse, vastavalt sisulisele või keelelisele erinevusele.

Nii on moodustatud eriosakond kõigist eestikeelseist raamatuid. Eestikeelset vanemat kirjandust leidub Tartu Ülikooli Raamatukogus rohkem kui kusagil mujal. Samuti on ka olemas kõik iseseisvuse ajal Eestis trükitud teosed, puuduvad ainult mõned masinal või muul teel paljundatud koolinoorte ajakirjad.

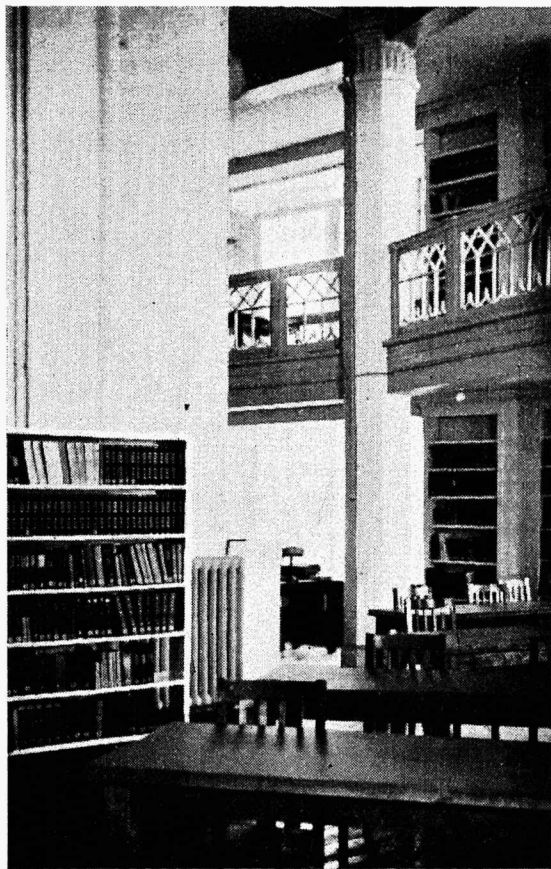
Eriti mainimisväärne on ka Tartu Ülikooli Raamatukogu 300.000 väitekirjade kogu, mida võime uhkusega pidada üheks väärtuslikuks koguks. Ka 900-numbrilist käsikirjade kogu tuleb mainida, kuna käsikirjade hulgas leidub palju väärtuslikku, nii osa kindralkuberneride De la

Gardie'de kirjavahetusest Rootsi valitsejatega jne.

Olles saanud väikese ülevaate raamatukogu üldisest suurusest, tema tähtsamatest osakondadest, huvitavad meid nüüd haruldused, mis leiduvad Tartu Ülikooli Raamatukogus.

Kui kõneldakse raamatukogust, siis kerkib tavaliselt silmade ette riuleid täis trükitud raamatuid. Ometi aga olid raamatukogud olemas enne trükikunsti leiutamist. Ka seal leidus raamatuid, mis kõik olid käsitsi kirjutatud. Sääraseid käsitsi kirjutatud raamatuid-käsikirju leidub ka Tartu Ülikooli Raamatukogus.

Eriti paeluvad käsikirjade kogu tähelepanu idamaised käsikirjad. Oma kaunite omapäraste ilustustega on tähelepanu esemeks siin pärsia luuletaja Hodža Salmaani pikem armastusromaan „Džemsid ja Choršid“. Selle türgikeelse tõlke omanikuks on Tartu Ülikooli Raamatukogu. Peale selle teose leidub siin veel Türgi esimeste sultanite ajalugu, XIII sajandi autori Sa'adi roosiaed. Samuti leidub siin pärsia, araabia ja teistes keeltes käsikirju. Nende hulgas leidub ka raamatukogu väikseim raamat, nimelt käsikirjaline araabiakeelne palveraamat. Selle 270-

Ruum Tartu ülikooli raamatukogus

Kaheteistkümnes keeles trükitud piibel

leheküljelise teose pindala on 44×33 mm, kuna teksti ennast on 28×18 mm. Asetame selle kõrvale ühe tavalise atlase suuruselt $1,10 \times 0,40$ meetrit. Eks ole küllaltki huvitav suuruste vahe?

Ladinakeelsetest käsikirjadest oli „Saladuste saladus“, mis araabia keelest tõlgitud, omal ajal kuulus teos. See XIV sajandi käsikiri on kirjutatud pärgamendile ja on varustatud ilustustega. Samuti on vaatamisväärsed ladinakeelsed katoliku kirikuraamatud.

Aga ka trükitud raamatute hulgas leidub vaatamisväärsed eksemplare. Nii leidub siin raamatuid mitmesugustes keeltes, kogu Euroopa ja väljaspool Euroopat elavad rahvad on siin esindatud.

Väärtuslikud on esijoones hällitrukid (inkunaablid). Hällitrukiks (inkunaabliks) nimetatakse kõiki raamatuid, mis on trükitud enne 1500. aastat, kuna trükikunst leitud alles 1440. a. Gutenbergi poolt. Need teosed on isendast küllaltki haruldased ja selle tõttu ka kallid. Hällitrukke on Ülikooli Raamatukogul 45 köidet. Need on peamiselt ladinakeelsed ja vaimuliku sisuga. Ilmliku sisuga teoseis on huvitav 1477. a. trükitud Bartholomäus Anglicus'e raamat. Siin leidub ka andmeid Eesti maa kohta, kuigi vähesel määral.

Peale hällitrukiste leidub Ülikooli Raamatukogus teisisi huvitavaid raamatuid.

Kõneldes muukeelsetest haruldustest tuleb

peatuda Napoleoni raamatu juures. Selle Plutarchos'e prantsuskeelse teose VII köitel asub Napoleon I vapp. Raamatu on leidnud keegi vene kasakas, kes andis selle edasi ohvitserile, kes oli pärit Baltimaalt. Viimane omakorda annetas teose Tartu Ülikooli Raamatukogule.

Näeme ka piiblit, kus iga piiblisalm on trükitud kaheteistkümnes keeles. Sealsamas asub raamat, kus leiame Meie Isa palve enam kui sajas keeles.

Harulduste seas leidub ka läti- ja leedukeelsete teoste esitrukke.

Eestikeelseist teoseist, nagu juba eespool nimetatud, on Ülikooli Raamatukogus vanem kirjandus võrdlemisi täieliselt, alates H. Stahl'i „Kodu ja Käsiraamatuga“, esindatud. Edasi leidub siin vanemaid eestikeelseid grammatikaid, piibleid, ajalehti jne.

Peale raamatute näidatakse raamatukogu külastajatele ka muid haruldusi. Omaaegne Peterburi muuseumi konservator Schardius annetas kogu, mis koosnes 3200 kirjast-autograafist. Siin võime näha kirju ja allkirju isikult, kes praegugi on veel kuulsad. Siin leidub: prantsuse keisri Napoleon I, rootsi kuninga Gustav Adolph II, rootsi kuninga Karl XII, vene keisri Aleksander I ja paljude teiste valitsejate allkirju. Peale eespool nimetatud tähtsamate valitsejate leidub seal kogus vaimusuuruste autograafe. Nii esinevad seal nimed nagu prantsuse kirjanik Voltaire; inglise kirjanik Dickens; saksa filosoof Kant, saksa luuletaja Goethe, Martin Luther jne. See suur autograafide kogu pakub huvi esmajoones õpetlastele, kuid ka grafoloogidele.

Tuntumate eesti tegelaste kirjadest võiks nimetada: Ph. Körber'i, J. V. Jannsen'i, C. R. Jakobson'i, L. Koidula, prof. Peeter Põld'i ja prof. J. Jõgeveri originaalkäekirja näiteid.

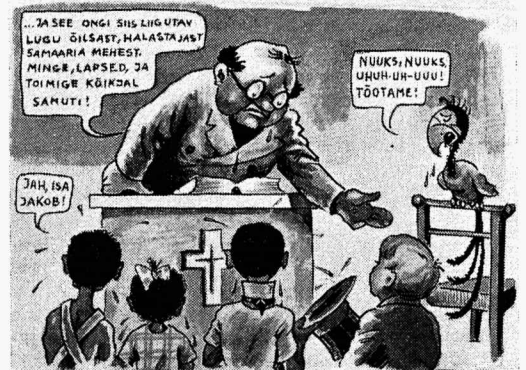
Kirjade kõrval esinevad vaatlusesemetena maalid. Hinnalisim neist on Gerhard v. Kügelgen'i poolt maalitud Goethe portree. Goethe, kes oli tuntud luuletajana, oli omakorda maailmisest huvitatud ja nii näeme rippumas kaht Goethe enda poolt joonistatud maali.

Ja kui külastaja pöörab veel tähelepanu Tartu Ülikooli esimesele üliõpilaste nimekirjale 1632. aastast, vaatleb ülikooli hoonete mudelid, siis ongi sooritatud väike ringkäik Tartu Ülikooli Raamatukogus.

K. K—ngo.

Ants ja Coora

Pontu on liig täpne...

Nii kõneles Pärnamäe vanaisa

Kilgates jooksid Endel ja Liisi õue, kus pingil istus vanaisa. Süled olid neil täis õitsvaid oksa, nii et neid endid vaevalt võis näha.

„Vaata, vanaisa, kui palju õisi me tõime, ja vaata, kui ilusad nad on ja kui hästi nad lõhnavad,“ hiiüsid lapsed.

Kuid vanaisa näol ei paistnud rõõmu ning ta lausus vaikelt: „Milleks teile neid nõnda palju?“

„Nad on nii ilusad!“

„Puu küljes on nad ka ilusad, veel ilusamad, ja püsivad palju kauem, isegi marjad kasvavad neist. Teie käes aga nad närtsivad varsti.“

„Aga, vanaisa, meil koolis küstakse ka tuua õisi ja lehti, ja siis me õpime, kuidas nad on ehitatud.“

„Kui kõik lapsed murraksid iga aasta nüpalju oksa, siis jääks õitsvaid puid vähe järele. Väikesest oksast mõne õiega jätkub nii koolis kui ka kodus, ja klaasis vee sees on seegi ilus.“

„Puu kasvab väga pikkamööda,“ kõneles vanaisa edasi, kui lapsed olid istunud ta juure. „Oksad, millised murdsite, on peagu nüsama vanad kui teie. Selle pihlaka sinna aia nurka istutasin siis, kui olin veel üsna noor — leeri-poiss. Need noored puud — toomingas ja kased — tee ääres ja kraavi kaldal on teie isa istutatud — ta tõi nad karjapoisina metsast kaasa. Aga see suur vaher vana toa juures on veel minu isa istutatud. Ise on ta juba ammu surnud, aga puu, näete, läheb iga aastaga toredamaks. Suur pärn seal mäel on juba nii vana, et keegi ei tea ta istutajat. Selle puu järele kutsutakse meie kodu Pärnamäe taluks ja meie perekonda Pärnamäeks. Pärn on siin ikka seisnud, näikaua kui mäletatakse.“

Ja nagu iseenelele ta jatkas: „Ei tea, kui kauaks teda enam ongi. Näe, latv kuivab ja seest mädaneb. Pikne on teda enam kui kord tabanud ja võib-olla on hooned selle tõttu pääs-
nud tule eest. Torm murdis tal kahe aasta eest suure oksa, aga sellest hoolimata ta paistab kaugele ja juhatab teed koju läbi tuisu ja öö. Õitsmise ajal on ta kui suur mesilastepere ja lindudel on okste vahel alati varju.“

„Aga kui see puu kuivab, kuidas siis?“ küsis Endel erutatult.

Vanaisa vaikis hetke ning lausus kerge vä-
rinaga hääles: „Siis nagu polekski enam meie

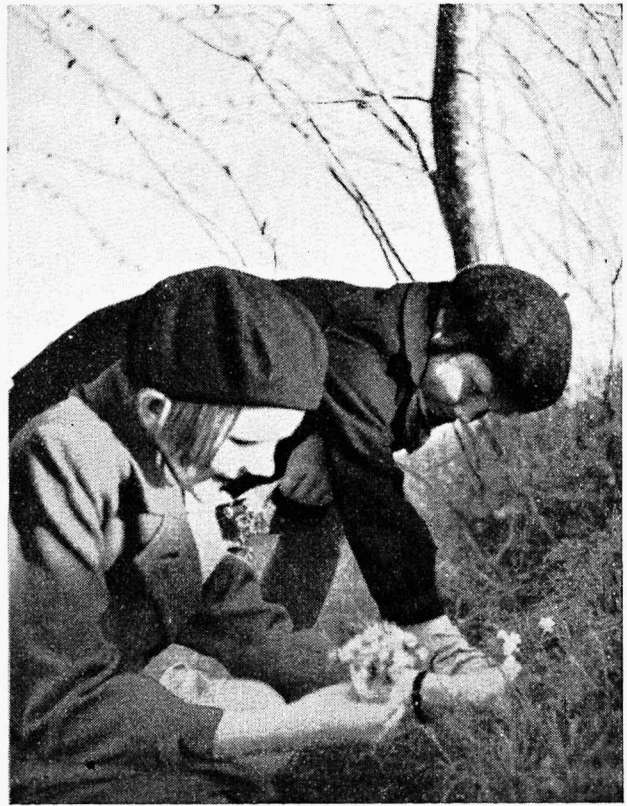

Foto Kiista

Lilli emadepäevaks

kodu; kes teab, kui kauaks siis meidki on siin. Jah, lapsed, suur puu on eriti kallis. Nähes teda hävimas läheb süda kurvaks.“

„Kui istutaks uue asemele?“

„See kasvaks mitu iga enne kui saaks vääriline.“

„Aga kui istutaks varem vana kõrvale, istutaks kohe. Seal all kopsis on ilus noor pärn, vist vana pärna seemnest kasvanud. Kui õige tooks selle suure mättaga ära, mäele!“

Ja nii tehtigi. Kogu pere tuli Endlile appi ja, kui oli leitud sobiv paik ja valmistatud hea ase, istutati noor pärn pidulikult, kolme Pärnamäe sugupõlve esindajate osavõtul, kinnitati tugipuude vahele ja tehti kastekraav ümber.

Aga Endel ja Liisi hoidsid nüüd puid ja õisi suurima hoole ja armastusega.

J. PARIKAS.

Punase Ristiga ümber Euroopa

Noorte Punase Risti koolide kirjavehetus tootleb luua tihedaid sõprussidemeid rahvaste noorte vahel, püüdes kaasa aidata üksteisest arusaamise süvendamiseks ja vaenulisuse vältimiseks. Ka eesti noored on selle kaudu aastate kestel olnud kontaktis mitmekümne riigiga. Eesti noorte valmistatud portfoolid, nukud ja muud saadetused on sageli välismaal tekitanud imetlevat vaimustust: sageli võib leida teiste rükkide ajakirjandusest ülistavaid komplimente eesti noortele nende leidlikkuse ja maitsekuse pärast.

1938. a. algul tuldi Viljandi 1. algkooli Noorte Punase Risti ringis omapärasele mõttele: saadame õige ühe rändalbumi ümber Euroopa matkama, Eestit tutvustama ja väljastpoolt siia uudiseid tooma. See oli esmakordne algatus mitte ainult Eestis (kus seni küll paljud s i s e m a i s e d rändalbumid on ringi rännanud), vaid kogu maailmas, ja eesti noored said sel puhul koolide kirjavehetuse maailma-keskuse, Punase Risti Seltside Liiga, õnnitluste osaliseks.

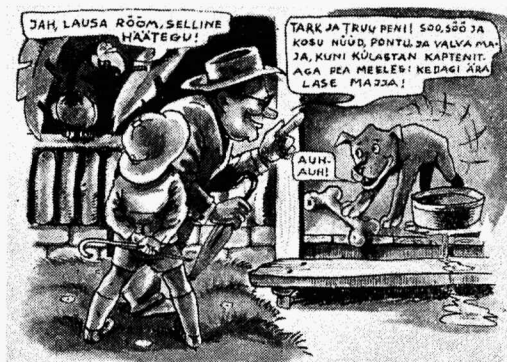
Viljandi NPR noored valmistasid tugevad linaesse rüüdesse köidetud kaaned, millesse tikiti eestimustriline vöökirj. Tütellete ehiv suur punane rist ja nimi „Punase Ristiga ümber Euroopa“. Edasi paigutati rändurisse eesti lipp, hümn ja kaart, lühikirjeldus Eestist, riigijuhtide, linnade ja maastike pilte. Rändurile kaasapandud lükitustes ütleb Viljandi toleaeagne linnapea A. Maramaa, et „rahvaste sõprus väldib sõdasid. Aidaku käesolev portfoolio luua sõprussidemeid rahvaste vahel!“. Viljandi l. 1. algkooli toleaeagne

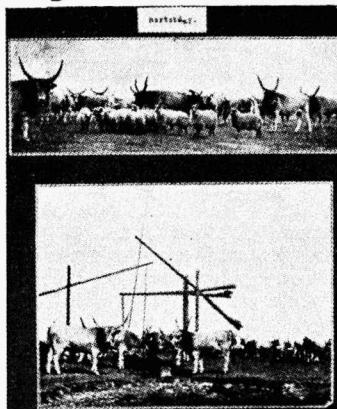
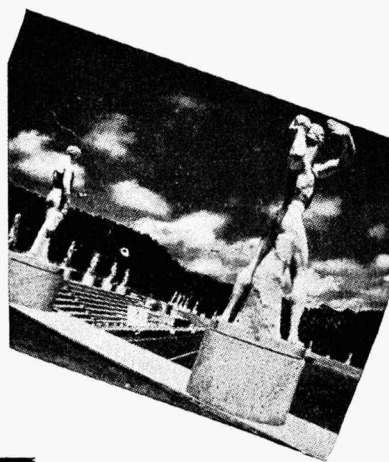
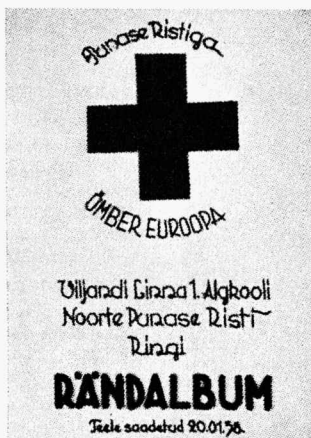
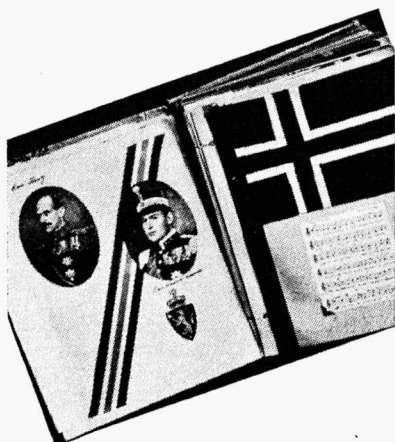
koolijuhataja J. Lepp (†), kes ei saanudki näha rändurit tagasi jõudnuna, ütleb oma kaaskirjas euroopa noortele: „Kui teie kord suureks kasvate ja hakkate määrama rahvaste saatusi, siis pidage ka meid mees. Toetage meie rahvapiüideid!“ Ja selle omapärase algatuse teostamise juht, NPR ringi toleaeagne vanem V. Koni, palub rändalbumit „pikal teekonnal palju tarkust ja teadmisi koguda, et võiksid koju jõudes meile palju jutustada“.

Kui mitte muud, siis viimane soov on täitunud suurejooneliselt. Rändur, kes hiljuti jõudis kodumaale tagasi, kaalub ligi 4 kilogrammi ja on läinud umbes kümme korda „kõhukamaks“. Viljandi noorte poolt määratud marsruudist oli rändur täpselt kinni pidanud, ainult viimne ettenähtud peatus — Poola — jäi vahele; kes aga seda kahe aasta eest oskas aimata!?

Mingem kujutluses nüüd ränduriga kaasa. Rändalbum saadeti Viljandist Tallinna. Siin valmistati vajalised tõlked ja saadeti edasi Pariisi P. R. S. Liiga soovitude ning juhendite saamiseks. Vastava soovituskirjaga rändur läks Norrasse. Sealsed noored paigutasid albumisse lippe, noote, pilte riigijuhtidest jne. Norrast sõitis meie matkaja Inglismaale, siis Prantsusmaale, Šveitsi, Itaaliasse, Greekasse ja Ungarisse. Ungarist saadeti album Tallinna kaudu Viljandisse tagasi.

Liikunuks album oma matkal sirgjoonelist õhuteed kaudu, siis katnuks ta teekond ligi 10.000 km. Tegelikult oli teekond muidugi palju pikem.

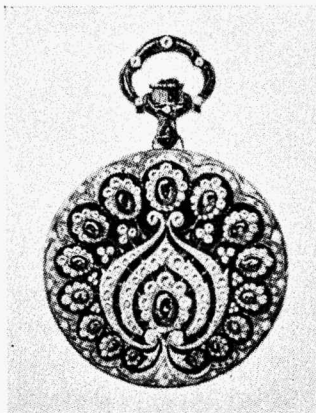
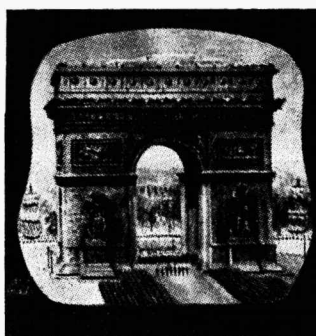

British Furors Packing First Aid

Mida albumi 200 lehekülge jutustavad, seda on lühidalt raske kirjeldada. Seal on pilte paljudelt aladelt, lippe, noote, kuivatatud taimi, riideproove, laste käsitöid jne. Rändur jutustab, kui rahulik maa veel äsja oli Norra, näitab Briti impeeriumi juhte, Šveitsi kellavabrikuid, Itaalia Pontini soid, Greeka antiikajamälestusi, Ungari pustasid, Prantsuse rahasid...

Viljandi 1. alkooli Noorte Punase Risti ring omab nüüd väärtusliku ja ainulaadse eseme. Ränduri tagasijõudmiseks olid asjaomastel inimestel juba kõik lootused kadunud, sest sõjauludes pole säärasel rahusaadikul kerge rännata. Ometi viis Punane Rist ta läbi miinitökete ja üle sõjarinnete. Ehk suutis matkaja kanda mõne kivikese alusmüüri, millele Noorte

Punase Risti noorte ühisest pingutusest peab kerkima võimas Rahuhuone.

Lefekülgi pika- maa-rändurist:

Norra kuningas, kroonprints, rahvuslipp ja hümn. — Rändalbumi tiitelleht. — Mussolini foorum (Itaalias). — Pilte Ungari pustast. — Briti Noorte Punase Risti liikmeid esmaabi-õpinguil. — Greeka turismi-brošüüre. — Võiduvärv Pariisis. — Emailiga ehitud tasku-uur Šveitsi kuulsaist uuritehaseist

Parvepoistest ja parvetusest

Kes meist pole kuulnud üht-teist parvepoistest ja parvetamisest! Neist räägitakse ju kevadel nii palju. Ka lugeda on neist palju — meie naabrite-soomlaste suured kuulsad kirjanikud, nagu Juhani Aho, Linnankoski j. t., on parvepoistest ja nende tööst kirjutanud mitmed raamatud. See on ka arusaadav, sest Soomes ning teistes põhjariikides — Rootsis ja Norras — etendab metsandus, seega ka parvetus, väga tähtsat osa. Kindlasti on kõik lugejad näinud vähimalt pildil, kuidas Põhjala vahutavad veed kannavad miljoneid palke koskedest alla, päri-voolu saeveskitesse. See algab varakult kevadel, niipea kui veed vabanevad jääkattest, ning kestab suveni. Meil pole nii palju metsi ja meil pole ka sääraseid vahutavaid koski nagu Soomes, Rootsis ja Norras. Seepärast ei etenda ka parvepoiss ja parvetus meie elus nii tähtsat osa. Ent sellest ei tule järeldada, et meil vähesemal määral kõike seda ei sünni. On meilgi lõbusaid parvepoisse ja parvetamist, mis algab varakevadel ja lõpeb pärast kesksuve. Mööda veeteed on palkide vedu odavam ning seepärast katsutakse, kus vähegi saab, palgid metsadest toimetada vett kaudu saeveskitesse ümbertöötamiseks.

Suuremal hulgal parvetatakse meil metsamaterjali (peale palkide ka propse, paberipuid ja küttepuid) Narva jõel, Emajõel, Mustjõel Võrumaal ja Pärnu jõel. Kuna see kõik on küllalt omapärane, mida pealegi paljud noored sisemaal ja saartel peagu üldse ei näe, siis vaatleme allpool pisut lähemalt, kuidas sünnib palgiparvetamine ning milles seisab parvepoisi töö.

Otsekohe alguses olgu aga selgitatud, et sõna „parvepoiss“ ei ole küllalt täpne nimetus sellele, kes palke parvetab. „Parvepoisist“ arvatakse, nagu oleks see asjamees üsna nooruke. Tegelikult on aga lood nii, et „parvepoisteks“ ei pruugi olla sugugi poisid, vaid enamalt jaolt need on täiskasvanud ja isegi vanad mehed. Kuid et parvetajate nimetusena ollakse harjunud tarvitama sõna „parvepoiss“, siis teeme seda meilegi allpool, teades, et selle „poisi“ taga seisab tavaliselt täiskasvanud või vana mees, kuigi ka

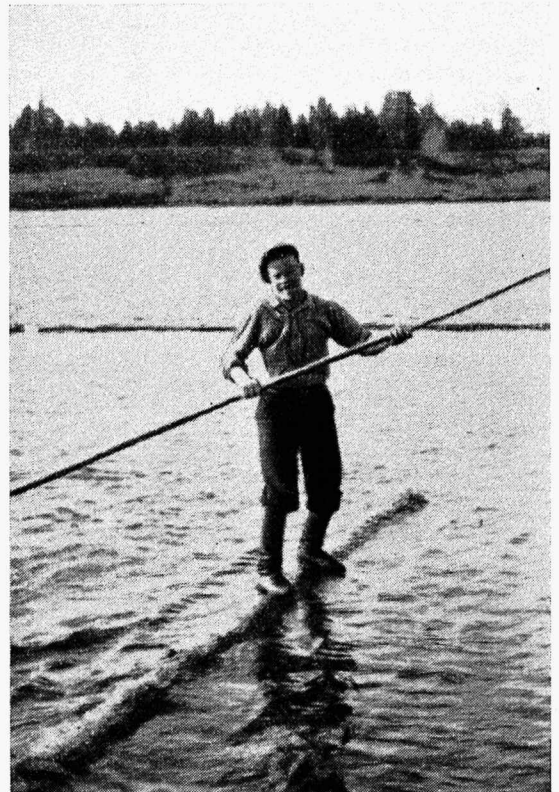
üksikud nooremad on end pühendanud sellele tegevusele.

Ettevalmistused parvetuseks algavad juba talvel. Metsades raiutakse puid ning need veetakse jõgede ääre. Kuigi jõed on juba jääkattest vabanemas, seavad ka parvepoisid end korda: korraldatakse parvetuseks sobivat riietust, teritatakse ja kohendatakse tööriistu jne.

Põnevas ootuses saabubki see päev, mil jää hakkab jõel liikuma. Ta kihutab rutates ja tõttates, kraavidest, ojakestest, metsadest pealevoolavat sulavett kaasa võttes, ikka edasi, päri-voolu, allapoole. Vastava seaduse põhjal ei tohi aga parvetus, nimelt lahtine parvetus, alata otsekohe pärast jäälagunemist. Esimese viie päeva kestel pärast jääminekut on lubatud ainult kinnine parvetus. See liik parvetust on meil aga välja suremas ning seda kasutatakse õige vähe, kuna Skandiinaavias selle vastu on kinnine parvetus laialdaselt tarvitusel.

Milles seisab lahtine ja kinnine parvetus? Viimane on mõeldav ainult seal, kus mööda jõge saadetakse alla väga paljude omanike palgid. Palgid kinnitatakse kasevitsadega ja muuga kõvasti üheks tervikuks, „parveks“, millele julged parvepoisid nagu laevale peale asuvad, et päri-voolu allapoole sõita. Kuna jõed on kärestikulised, siis ei ole kinnine parvetus just väheste ohtudega seotud. Soomlased on aga väga julged ning kihutavad suurtest koskedestki parve-
del alla.

Ei saa ju kevadel iga palki õigesse sõiduvette juhtida. Ka paatidega ei saa palke otsida käärudest ja mujalt, kuhu palgid on jäänud peatuma.

Seepärast tuleb liikuvall palgil teostada kõik pal- kide kogumise ja juhtimise tööd. Muidugi juhtub selle juures sageli, et parvepoiss libiseb ja ku- kub jääkülma vette. Kuid sellega ollakse harju- nud. Parvetajatel, kes töötavad palkide juhti- misel kolme-neljasüllaaste haakidega, mille otsas on teravad metallist konksud, on palju tööd tujukate palkide taltsutamisega.

Lõppeks on palgid jõudnud jõe alamjooksul ehitatud palgiaeda. Palgiaiad on palkide puhke- kodud. Seal lastakse neil tükk aega puhata vä- simusest. Kuid seal toimub ka nende sorteeri- mine, kuna mööda jõge parvetatakse mitme palgiovaniku palgid. Sageli ujuvad varakevade! mööda jõge kümne metsafirma või mehe palgid. Ja et saeveskis tahab igäiks oma palgid kätte saada, siis tulebki neid palgiaias sorteerida. Et see oleks võimalik, lüüakse juba jõe kaldal enne jää lagunemist vastavad märgid palgi otstesse. Erilise vasaraga lüüakse palgile kas risti, kolm- nurga, sõõri või muu märk, mõnikord ka nime- tähed. Palgiaias on nad aga kõik koos, segamini. Siin nad vaadatakse jällegi ükskhaaval üle ning nende otsamärkide järgi tõmmatakse neile uued märgid, seekord juba palgi küljele. Nende külje- märkide järgi kogutakse x, y ja z palgid kokku, teiste sõnadega — palgid „tahveldatakse“ tahvli- teks. Viimased, mis kujutavad endast väikesi palgiparvi, veetakse puksiirilaeva abil juba nende pärikodusse — saetööstusse — ümbertöötamiseks.

Meil on see parvetusviis üldiselt vähe tarvi- tusel, kuna peamine osa palke ja puid parveta- takse meil lahtisel parvetusel. Niipea kui viie- päevane kinnine parvetuse tähtaeg on möödunud, hakatakse talvel jõe kaldale veetud palke vette ajama, et vool neid kannaks allapoole, sinna, kus on nende sihtkoht ette nähtud. Aga juba

enne seda on parvepoissid mitmel pool agaralt tegevuses. Suuremate paisude kohale ja mujale, kus selleks on vajadust, ehitatakse nii-nimetatud palgiaedu. See töö toimub allpool, seal, kus parvetu- sele määratud palgid pole veel kohale jõud- nudki. Jämedad palgid ühendatakse otsapidi mitmesuguste raudpoltide ja abinõudega pikaks „paelaks“, mille otstesse kinnitatakse jämedad trossid. Need kinnitatakse omakorda kaldal jä- medate puude külge. Kuna palgiaiad peavad olema tuhandetele palkidele jões piiravaks ja kaitsvaks „raamiks“, siis ei jatku ainult sellest, et palgiaiad kinnitatakse trossidega kaldapuu külge. Lisaks sellele kinnitatakse palgiaiad asu- kohtadel ankrutega põhja. Need ankrud on ras-

ked rauamürakad, mis kaaluvad teinekord 1000 või enamgi puuda.

Kui palgiaiad on valmis meisterdatud, algabki parvetus. Tegelikult see on nii, et parvetus ongi alanud, kuid mitmekümne kilomeetri kat- miseks kulub palgil aega ja ta jõuab palgiaiani siis, kui see on valmis.

Kui jäämineku järele, mil lahtine parvetus on alanud, jõgedes vesi enam ei tõuse üle kal- laste, on parvetustöödega kõik hästi. Hoopis täbaram on aga seisukord siis, kui vesi hakkab tõusma ajal, mil palgid on juba kaldalt vette lastud. Vool kannab neid laiali, heinamaadele ja metsadesse, kust nad tuleb kokku korjata ja jõesängi juhtida. See töö on parvepoistele raske.

Nagu eespoolsest lühikesest ülevaatest näha, on palgi teekond metsast saevabrikusse pikk ja keeruline. See nõuab vilumust, hoolt ja kannatust, et palkide parvetamine läheks ettenähtud korras ja kiiresti. Kuid sellega on parvepoissid harjunud, kuna paljud neist on töötanud meie suuremates palgiparvetuse keskustes kümneid ja kümneid aastaid. Ja noored, kes valivad endale selle raske ja vaheldusrikka elukutse, harjuvad ka peatselt, sest kõik noored harjuvad sellega, mida elu tahab ja nõuab.

K. Eerme

Autori fotod.

Nüüdisaegsed merekolletised

(Järg)

Superdestroyerid ilmusid sõjalaevastikku umbes 2—3 aastat tagasi. Näiteks tooksime siin ühe superdestroyeri kohta andmed, mis kuulub inglise „Tribal“-klassi superdestroyerite hulka. Tema veeväljasurve on täies varustuses 2400 tn; omab kiiruse 36,5 sõlme, on relvastatud kaheksa 12 sm suurtükiga, millele lisaks on neli 40 mm õhukaitse automaatsuurtükki ja 8 kuulipildujat. Torpeedorelvastus koosneb ainult neljast torpeedotorust.

Liider on destroyer, mis laevastikus teenib destroyerite koondise (flotilla) juhtlaevana. Seetõttu on see tüüp destroyereid ehitatud veidi suurem tavalisest destroyeri, et temale oleks võimalik mahutada flotilla ülemat ühes oma staabiga. Harilikult relvastus ja laeva teised omadused on sarnased samasse koondisse kuuluvate teiste destroyeritega. Näitena tooksime siin ühe inglise liidri „Inglefield“. Tema veeväljasurve on 1530 tn; kiirus — 36,5 sõlme. Relvastuseks on viis 12 sm suurtükki ja 8 torpeedotoru.

Tavalise destroyeri näitena toome andmed ühe inglise destroyeri „Fame“ kohta. Tema veeväljasurve on 1350 tn; kiirus — 36,7 sõlme. Relvastuseks neli 12 sm suurtükki ja kaheksa torpeedotoru.

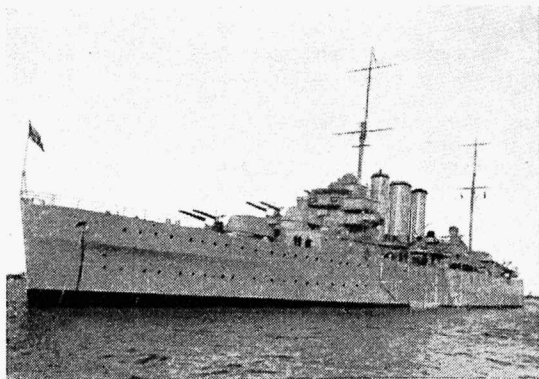
Kõik destroyerite klassi kuuluvad laevad, s. o. ka superdestroyerid ja liidrid, ei oma mingisugust soomust, vaid kere ja kõik mehhanismid on tehtud võimalikult kerged, et nõnda saavutada hoida kaalu ja saavutada suur kiirus. Destroyerid on tänapäeval kiireimad sõjalaevad, arvatud välja mootortorpeedopaadid. Nii on prantslased oma superdestroyeriga „Terrible“ katseil saavutanud kiiruse 45,2 sõlme ja itaallased oma „Alvise da Mosto“-tüübiliste destroyeritega 44 sõlme.

Paljudes laevastikes on peale destroyeri veel teine tüüp laevu, mille pearelvaks on torpeedo. Need on veeväljasurvelt vähemad ja relvastuselt nõrgemad destroyerid ja on tuntud torpeedopaatide nime all. Sääraste tüübi näitena toome allpool andmed saksa „Iltis“-tüübiliste torpeedopaatide kohta. Nende veeväljasurve on 800 tn; kiirus — 34 sõlme, relvastatud kolme 10,5 sm suurtükiga ja 6 torpeedotoruga. Umbes samasuguste omadustega on peagu kõik uemad torpeedopaadid, kusjuures nende veeväljasurve kõigub 500—800 tn vahel; kiirus on 30—34 sõlme vahel ja relvastuseks on 2—3 kergekalibri suurtükki ja 3—6 torpeedotoru. Vanemad torpeedopaadid on vähema veeväljasurvega ja kiirusega ning nõrgema relvastusega.

Mootortorpeedopaat on tänapäeva kõige kiirem sõjalaev. Tema suurus kõigub 12—36 tn vahel, kuid on ka mõned suuremad paadid ehitatud katseks. Sääraste väikeste sõjalaevadega on saavutatud väga suuri kiirusi. Nii said prantslased ühe 19 tonni suuruse MTP-ga kiiruse 55*) sõlme; inglased oma 30-tonnise paadiga 43,7 sõlme ja itaallased oma 20-tn paadiga 47 sõlme.

Mootortorpeedopaadi relvastuseks on harilikult 2 torpeedotoru ja kuulipildujad.

*) 55 sõlme teeb 102 km tunnis.

Briti „London“-klassi raskeristleja

Allveelaevadest on käesoleva ajakirja veergudel juba varemalt olnud juttu. Seepärast meie käesolevas artiklis neid ei käsitale.

Lennukite emalaev on sõjalaeva tüüp, mille ülesandeks on viia ookeanidele suurel arvul lennukeid, võimaldada seal neil tõusta kui ka maanduda, olles ise sealjuures sellele suurele lennukite hulgale angaariks, aerodroomiks ja baasiks. See järelikult tingib, et laev peab olema nii suur, et tema tekk võrduks pikkuselt peagu aerodroomi pikkusele ja oleks täiesti sile. Seega kõik muud tarvilised laeva seadised tuleb paigutada lennuteki alla või siis äärmisel juhul kõrvale. Säärasena me näemegi tänapäeval kõiki lennukite emalaevu.

Suurimad lennukite emalaevad on praegu Ameerika Ühendriikidel. Nii on „Lexington“ ja „Saratoga“ mõlemad 33.000 tn suured, omavad kiiruse 33,2—34,5 sõlme, mahutavad kuni 90 lennukit on relvastatud kaheksa — 20,3 sm, 12 — 12,7 sm, nelja — 5,7 sm ja kaheksa — 40 mm suurtükiga ning on veeliinil soomustatud 152 mm ja tekil 76 mm soomusega.

Briti lennukite emalaev „Ark Royal“ on 23.000 tn suur, omab kiirust 31 sõlme ja mahutab 72 lennukit.

Kõigi lennukite emalaevade pardad veeliinil on kaetud soomusplaatidega ja üks tekkidest on ehitatud ka soomusplaatidest.

Oma väga keeruliste seadete poolest on need laevastikes ühed kallimad laevad ja neid omavad ainult suurriigid, nagu Briti, Ameerika Ühendriigid, Jaapan ja Prantsusmaa. Saksamaal on nad praegu ehitamisel.

Miinide veeskamiseks on sõjalaevastike koosseisu harilikult ette nähtud veeskjad. Nende suurus on väga mitmesugune ja iga riik on nende ehitamisel väljunud oma kaalutusist. Nii näeme Briti laevastikus veeskjat, mis on 674 tn suur, mahutab 340 miini ja omab kiirust 27,7 sõlme. Harilikult on veeskjad märksa vähema veeväljasurvega ja ka kiirusega. Tihti kohandatakse sõja puhkemisel juba selleks varem valmisvaadatud reisijate- või muud laevad miinide veeskamiseks. Veeskjad omavad ka nõrga suurtükirelvastuse kaitseks vähemate sõjalaevade ja lennukite vastu. Meie laevastiku koosseisu kuulub ka 2 veeskjat — „Suurop“ ja „Ristna“.

Traalerid on tüüp laevu, millede ülesandeks on vastase poolt veestud miinide väljatraalimine või siis vastase poolt veestud miinivälja koha kindlaksmääramine. Traalerid on harilikult vähemad laevad ja ehitatud võimalikult odavad, et nende kaotus ei sünnitaks suurt majanduslikku kahju. Traalereiks tarvitatakse sõja ajal ka igasuguseid muid sõja- ja eralaevu, mis selleks ülesandeks sobivad. Traalerid

on harilikult relvastatud 1—2 kergekalibrilise suurtükiga ja kuulipildujatega. Traalimistööl leiavad kasutamist ka mitmesugused mootorpaadid ja selleks ehitatakse isegi mootortraalereid. Näiteks Saksa laevastikus on säärased mootortraalerid 90 tn suured ja omavad kiiruse 18 sõlme. Relvastuseks on neil 2 õhukaitse kuulipildujat.

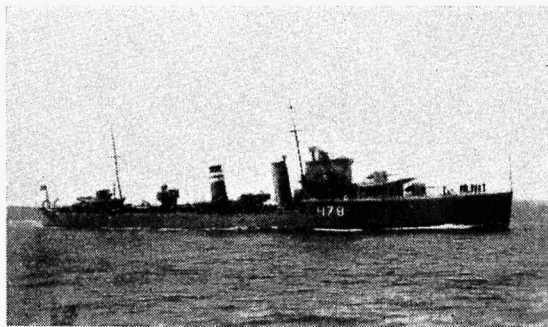
Seoses allveelaevade hädaohklikkuse kasvamisega tekkis tüüp laevu, mis pidid kaubalaevu selle hädaohu vastu kaitsma. Need laevad on n.-n. saate-laevad. Kuid lisaks eespool toodud ülesandele tuli nendele laevadele veel teine ülesanne — kaitsta kaubalaevu ka rünnakute vastu õhust. Seepärast nende laevade relvastus ongi säärane, et ta suudaks edukalt täita mõlemaid ülesandeid.

Me teame, et praeguses sõjas kaubalaevade liiklemine merel on väga hädaohklik. Neile tungitakse kallale vee alt, vee pealt ja õhust. Et vältida sääraseid kallaletunge oma kaubalaevadele, selleks harilikult sõdija riik saadab oma kaubalaevu hädaohlikes kohtades sõjalaevade kaitse all. Seda tegevust nimetatakse konvoeerimiseks ja säärast sõja- ja kaubalaevade koondist nimet. konvoiks. Sõdija riik võib oma konvoisse võtta ka erapooletute riikide kaubalaevu.

Saatelaevad ongi siis tüüp laevu, mis teostavad kaubalaevade konvoeerimist. Näiteks toome siin andmed ühe inglise saatelaeva „Egret“ kohta. Tema veeväljasurve on 1200 tn; kiirus — 19,2 sõlme ja relvastuseks on kaheksa 10,2 sm ja neli 4,7 sm õhukaitse suurtükki. Pealeselle see laev mahutab suurel hulgal sügavuspomme allveelaevade vastu võitlemiseks. See laev on eriliselt ehitatud selleks, et konvoid kaitsta õhukallaletungide vastu. Rohkem on aga saatelaevu, mis on kergemalt relvastatud. Näiteks olgu andmed inglise saatelaeva „Falmouth“ kohta. Suurus 1060 tn; kiirus — 16,5 sõlme ja ta omab kaks 10,2 sm ja kaks 4,7 sm suurtükki. Laeval on jälle suur tagavara sügavuspomme.

Saatelaevad on väga mitmesuguse suurusega ja relvastusega. Kuid kõik need laevad on kiiremad kui kaubalaevad, sest nende tegevus konvoi kaitsel seisab ainult selles, et sõita siksakiliste kurssidega ümber kaubalaevade ja nõnda takistada allveelaevade lähenemist konvoile.

Sõjalaevastike koosseisu kuulub tüüp laevu, mida nimetatakse monitorideks. Monitor on omapärane sõjalaev seetõttu, et ta kiirus on võrdlemisi väike, kuid selle eest ta omab väga suured suurtükid. Näiteks itaallased ehitasid 1916. a. ühe monitori „Faa di Bruno“, mis oli 2796 tn suur, kuid liikus ainult 3,3 meremiili tunnis (sõlme) edasi. Kuid suurtükke oli: kaks 38,1 sm ja kuus 7,6 sm.

Briti destroyer „Fame“

Meie vabadussõja ajal käis meil abiks inglise monitor „Erebus“, mis oli 8000 tn suur, omas kaks 38,1-sm ja kaheksa 10,2-sm suurtükki. Kiirus oli tal 12 sõlme.

Pärast maailmasõda ei ole seda tüüpi laevu enam juure ehitatud, välja arvatud mõned üksikud, kuid need on siis ehitatud jõgedel liikumiseks.

Järgmisena vaatleme laeva tüüpi, mis on tuntud suurtükilaeva nime all.

Suurtükilaevad on väga mitmesuguse suurusega ja nad on väga sarnased oma omadusilt saatelaevadele. Kõige tähelepanavam vahe seisab ainult selles, et suurtükilaeva kiirus on harilikult vähem kui saate-laevadel. Näiteks tooksime siin andmed Soome suurtükilaevade „Uusimaa“ ja „Hämeenmaa“ kohta. Nende suurus on 400 tn, kiirus 15 sõlme ja nad omavad kaks 10-sm suurtükki.

Meie laevastiku koosseisu kuuluvad ka mõned suurtükilaevad. Näiteks toon andmed suurtükilaeva „Laine“ kohta. Suurus — 400 tn; kiirus — 12 sõlme ja relvastuseks on kaks 7,5-sm suurtükki.

Meil on laialdaselt tarvitusel nimetus miiniristleja. Tegelikult ei tähistata see sõna mingisugust erilaevatüüpi, vaid selle all tuleb mõelda destroyerit. Miiniristleja nimetus on jäänud meile vististi vabadussõja ja sellele järgnevat ajast, sest meil oli siis veel laevastiku koosseisus kaks destroyeri või n.-n. miiniristlejat — „Vambola“ ja „Lennuk“.

Tihti näeme ajakirjanduses tarvitavat sõjalaeva tüüpi määratlemiseks ka nimetust soomuslaev. See nimetus on pärit vanematest aegadest ja võiks ütelda, et soomuslaev tol ajal oli see, mis tänapäeval on tuntud laevastikus lahingulaeva nime all. Ka tänapäeval kohtame laevu, mis on tuntud soomuslaevade nime all. Üldiselt aga sõjalaevade tüüpide klassifikatsioonil loetakse soomuslaev kuuluvat lahingulaevade klassi. Seega soomuslaeva võime vaadelda kui üht alaliiki lahingulaevade klassis.

Soomuslaeva iseloomustuseks võiksime kõigepealt mainida, et soomuslaevad on vähemad kui lahingulaevad ja nende raskekalibriliste suurtükide arv on vähem, samuti soomuskaitse on üldiselt nõrgem.

Näitena toome siin andmed Rootsi soomuslaeva „Gustav V“ kohta. Selle suurus on 7160 tn. Relvastus koosneb neljast 28,3-sm ja kuuest 15,2-sm suurtükist, millele lisaks on veel tugev õhukaitse relvastus. Seejuures soomuse paksus veeliinil on 20 sm ja tekk on 4,5-sm soomusest.

Sõja ajal näeme sõjalaevastike koosseisu kuuluvat laevu, mida nimetatakse abiristlejaiks. Need on harilikult reisijatelaevad, millele sõja puhkemisel on peale pandud suurtükid. Sääraseid abiristlejaid rakendatakse siis mitmesugusele teenistusele, näiteks valveteenistusele lahtisel merel, kaubalaevade konvoeerimisele, ookeanidele vastase kaubalaevade hävitamiseks jne. Väga tihti ehitatakse sõja puhkemisel reisijate- või mõned muud laevad ümber ka veeskajaiks.

Mainimist vääriks veel tüüp laevu, mida nimetatakse vahilaevadeks. Need on vähemad sõjalaevad, relvastatud kergekalibriliste suurtükidega ja on oma omadusilt väga sarnased suurtükilaevadele. Seepärast ei ole õigupoolest nende vahel mingit vahet, vaid üks riik nimetab oma laevu suurtükilaevadeks ja teine samasugust laeva vahilaevaks.

Veel vääriks märkimist tüüp laevu, mida tunneme nime all allveelaevade hävitajad. Need on väikesed mootorlaevad, õigupoolest suuremad mootorpaadid kiirusega 20 ja rohkem sõlme. Nende relvastus koosneb väga kergetest suurtükkidest ja sügavuspommidest, millede tagavara on neil võimal-

Jalgpallitreening kummipallidega

A. Kalamees

Armas noor spordisõber! Mäng palliga, eeskätt jalgpalliga, on ka sinu huviala. Seda teate teie, noorurid, väga hästi kõik. Ja meie, vanurid, saame sellest aru, sest oleme ka oma noorusaastail ihanud nii väga palli. Aga meil kahjuks tollal, aastat 20—30 tagasi, polnud ju palle sellisel hulgal ja kergusel saadaval kui nüüd. Niisiis mõistame olukorda ja püüame käesoleva kirjutusega kaasa aidata jalgpallitreeninguks kummipallide abil.

Tavaliselt on ju jalgpall ise kallis. Ja ega neid ole ju kusagil küllaldaselt, ei koolis ega jalgpalliseltsis. Nii saab noorur palli lüüa ja katsuda õige harva. Seepärast mina soovitav sulle, noorur, hankida endale kummipalli, nii umbes 15-sm läbimõõduga. Palle on musti ja valgeid. Mustad on paksemad ja seega tugevamad, müügil umbes 9-sm läbimõõduga. Pallide hinnad kõiguvad 1—2,5 kr. vahel. Kui sa pole jõudnud oma taskurahast nii palju näpistada, et võid muretseda endale palli isiklikult, siis osta pall kokku sõbraga või koguni kolme peale. See soodustab ka mängutehnika õppimist, kuna osa harjutusi saab täita vaid kaaslasega, söötes palli temale.

Jalgpallimäng suure laastus öelduna koosneb kahest suurest oskusrühmast: tehnikast ja taktikast. Kõige enne pead sa valitsema palli, s. o. omama tehnikat. Ilma palli käsitamise oskusega ei saa ju üldse mängida. Seepärast asu kõige enne palli käsitamise oskuse õppimisele.

Oled sa ise juba mänginud või võid saada ka kusagilt tegelikku juhatast, siis asu järgmiste harjutuste sooritamisele.

PALLI SÖÖTMINE.

1. Sööda pall põia siseküljega kaaslasemale (või löö pall kaaslase puudumisel vastu siledat seina, kust ta sinu kätte tagasi pörkab).
2. Sööda palli põia välisküljega.
3. Sööda palli põia pealsega.

Algul tee söödud lamedalt mööda maapinda ja hiljem, teataval vilumusel, harjuta sööte või lööke poolkõrge või kõrge kaarega läbi õhu. Püüa pall saata alati

Poisid pörgatavad laubaga palli vastu seina. Nii areneb peatehnika (peaga hoogu võttes) alati palli kohates laubaga.

täpselt soovitud kohta. Ära sööda umbropsu, vaid soorita sööt või löök täie tähepanuga. Ainult nii on tulemusi palli käsitamise oskuse omandamisel.

PALLI SURMAMINE.

4. Surma pall põia siseküljega.
5. Surma pall põia välisküljega.
6. Surma pall põia pealsega.
7. Surma pall tallaga.
8. Surma pall kehaga.

Kui puudub kaaslane, siis harjuta palli surmamist palli seinast tagasipörkamisel või viska pall ise otse üles ja kukkumisel surma ta põia siseküljega.

PÖRGATAMINE.

9. Viska pall ise õhku, lase tal kukkuda laubale ja püüa pall laubaga pörgatades hoida võimalikult palju kordi õhus. Katsu, kui suure „rekordini“ sa pidevatel harjutustel jõuad! Püüa sinna poole, et võiksid laubaga pörgatada peagu paigal, liikumatult.
10. Pörgata palli laubaga vastu seina.
11. Pörgata palli laubaga kaaslasemale.
12. Pörgata palli põiaga (pealse ja välisküljega).
13. Pörgata palli põlvega.

kult suur. Nende ülesanne nähtub juba nende nimest — s. o. allveelaevade hävitamine.

Pealeselle näeme laevastikes veel rea eriülesannetega laevu, nagu tõkkelaevad, mis panevad allveelaevade vastaseid terasvõrke; allveelaevade emalaevu, mis moodustavad allveelaevadele ujuvaid baase, kus asuvad allveelaevade meeskonnale eluruumid, varustustagavarad, töökojad jne. Samasugused emalaevad on harilikult ka mootortorpeedopaatidel.

Seega oleme püüdnud anda peagu kõigi sõjalaevastikes ettetulevate sõjalaevade tüüpide kohta lühikese kirjelduse ja tähtsaimad iseloomustavad jooned.

R. Kokk, van.-ltn.

PALLI VEDAMINE (AJAMINE).

14. Kummagi jala põia siseküljega vaheldumisi õrnalt palli lüües aja teda enda ees. Hoolitse, et pall sinust ei eemalduks üle 1—2 meetri.
15. Vea (aja) palli enda ees, sööda kaaslasele (või löö vastu seina, kust ta sinu kätte tagasi pörkab) ja jatka vastassuunas vedamist.

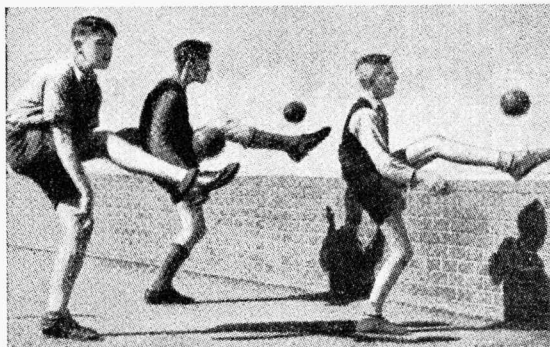
Kõiki toodud harjutusi saad sooritada talvel siseruumis kui ka suvel väljas.

Pea meeles, et harjutusi tuleb sooritada järjekindlalt. Ära harjuta ühel korral kõiki harjutusi läbi, vaid võta igast liigist 1—2 harjutust. Muidu tüüdinud ja viskad asja nurka. Harjuta korraga vähe, kuid tähelepanelikult. See on kasulikum kui tundidepikkune palli sihitult „kloppimine“.

Aeg-ajalt püüa harjutada ka pärisjalgpalliga. Seda nii talvel kui ka suvel. Ainult kerge kummist palliga harjutamine ei loo õiget tunnet selle pärisjalgpalli suhtes. Pärisjalgpall on ju tunduvalt raskem, seega ka harjutamine ja kohanemine temaga on teiselaadsem.

Alatine suure ja hariliku nahkse jalgpalliga mängimine ning harjutamine toob endaga kaasa ka ohte. Kuna ta suvel saab tihti märjaks, siis ta on raske ja võib vigastada jalgu. Sinu liigesed ja kõõlused on kasvueas, seega õrnad ja kergesti vigastatavad. Rasked, märjad ja paindumata pallid vigastavad jalgu, liigeseid ja kõidikuid! Hoidu seepärast neid kõvasti löömast ja seetõttu kasutagi oma kergemat kummipalli.

Hoidu ka valelöökidest halval ja ebatasasel pinnal. Ära löö huupi, vaid vaata ette, kust lüüa! Pinnase õnarused ja kühmud põhjustavad valelööke ja sellega seo-

Palli pörgatamine õhus põiaga ja põialt teisele

ses olevaid põrutusi, nikastusi ja kõidikute venitamist. Hoidu sellest! See on su tervise huvides.

Tegelikul mängul ära mängi samuti liig suurel väljakul, see käib üle su jõu!

Heaks sportlaseks kasvad sa ikka järk-järgult, järsku selleks ei saa! Kannata meeste ridadesse tõusmisega, seegi aeg saabub. Seni tööta oma jõule ja võimeile vastavalt!

Jalgpallimängu taktikast ainult teoreetiliselt kõnelda on raske. Seepärast loobume sellest ka siin.

Poisid, pallide juure!

JALGPALL RINGIS

ÕPPIGEM UUSI MANGE!

Mänguks on sobiv looduses kõva aluspinnaga väljak, kuhu teravaotsalise kepiga joonestatakse 6—7,5-m läbimõõduga ring. Seespool seda ringi joonestatakse sama keskpunkti ümber teine ring, mille läbimõõt on 1,2 meetrit väiksem esimese ringi omast. Ringide läbimõõdud võivad tarbe korral olla suuremad või väiksemad, kuid läbimõõtude vahe peab alati jääma 1,2 meetrit:

Mõlemad ringid poolitatakse keskpunkti läbistava sirgjoonega kahte võrdsesse ossa.

Mängijad, kellede arv tavaliselt on 12 kuni 24, jagunevad kahte ühesuurusse meeskonda. Kumbki meeskond saab endale ühe ringi poole, kuhu mängijad asetatakse võrdsetele vahemaadele.

Mäng seisab selles, et kumbki meeskond püüab jalgpalli, kas jalaga või mõne muu kehaosaga, kuid mitte käega, lüüa üle vastaspoole kuuluva ringiosa välisringi. Mängu kohta maksavad järgmised reeglid:

1. Mängijad palli lüües või tõugates ei tohi välja astuda ringide vahelt.
2. Välisringi ületamisel pall ei tohi lennata kõrgemalt kui on seda väikseima mängija pikkus.
3. Lüües palli ei tohi teda sealjuures puudutada kätega.

Nende reeglite iga rikkumise puhul arvestatakse vastasmängijalle üks punkt.

Samuti arvestatakse meeskonnale üks punkt iga palli eest, mis on ületanud vastasmängijalle kuuluva ringiosa välisringi.

Võitjaks loetakse see meeskond, kes esimesena saavutab 20 punkti.

Palli pörgatamine laubaga

Pärnus. Viperused rahağa.

„Nüüd on meil siis kõik raha otsas,“ sõnas Koikasilm Pärnu turu lähedal, hoides käes rasvast tilkuvat angerjatükki.

„Häsi!“ kiitis Karukäpp. „Ema lubas mulle ju Pärnusse raha saata.“

„Mis siis, kui su ema raha ei saada?“

„Ära aja naerma! Miks ei saada! Öhtul oleme jälle rikkad mehed!“ hooples Karukäpp ja pühkis käeseljaga üle rasvase suu.

„Kui raha käes, siis otsime mõnusa korteri ja jääme mõneks päevaks suvitussaksa mägima. Mis sa arvad sellest, Koikasilm?“

„Ma küll sellest palju ei hooli. Parem kuulame selle raha pikemaks matkaks kui ei siin laiskleme. Pruuniks muutume matkates nii-kui-nii.“

Postikontoris olid poisid kõige rohkem huvitatud kodust saadetud kirjadest. Neid palusid nad saata aadressil „Pärnu postikontor. Nõudmiseni.“ Küsisid.

Karukäppale oli kiri. Üks-kaks-kolm käristas ta kirja lahti ja rõõmus naeratus ta näol ilmutas, et ema oli raha saatnud.

... Et sul rahast puudust ei tuleks, saadan sinu nimele rahakaardiğa 20 krooni, küsi postkontorist,“ luuges Karukäpp katkendi ema kirjast.

„Rahasaadetised.“ Sellenimelise luugi juures pidid nad pisut ootama. Lõpuks oli omefi nende järjekord.

„Vabandağa, kas minule on tulnud raha?“ Kuidas nimi?“ päris ametnik.

„Karukäpp . . . ei, . . . ei, . . . Endel Kivi!“ „On küll — 20 krooni, Tallinnast,“ sõnas ametnik pärasit seda, kui ta oli sirvinud terve paki rahakaarte. „Palun isikutunnistust!“

„Isikutunnistus? Miks!“

„Kuidas ma muidu tean, et olete Endel Kivi?“

„Olen küll, miks ei ole. Mul pole veel isikutunnistust.“ — „Õpilastunnistus teil ikka on?“

— „Selle unustasin koju.“ — „Tooğa ära!“ — „Elan Tallinnas.“ — „Kes saatis raha?“ — „Ema.“ — „Ema nimi?“ — „Elsa Kivi.“ — „Õige küll, kuid ilma isikutõendava dokumendita ma ei saa raha välja anda.“ — „Mida te siis rahağa teete, kui te mulle anda ei saa?“

„Ootame mõned nädalad, siis saadame saatjale tağasi.“

„Ega ma petis ole!“ sõnas Karukäpp, tundes kurğus ebaõnnestumise pisaraid.

„Kahju küll, ağa ma ei saa midagi parata!“

„Ema saadetud kirja saime küll ilma isikutunnistuseita kätte,“ sõnas Koikasilm vahele, lootes, et see aitab.

„Lihtsaadetis?“ küsis ametnik.

„Jaa!“

„Selle saab anda ilma tunnistuseita, raha ei saa. Tooğa tunnistus, siis kohe. Järğmine, palun!“ lõpetas ametnik.

See hoop rabas mõlemaid päris põhjalikult ja ootamatult. Sõnatult sammusid nad uulitsale, Karukäppal ema kiri ikka veel näpude vahel.

Mis nüüd?

Peağı sõnatult liikusid nad edasi, märkamata elavat liiklemist linna tänaval.

„Mis me ikka muretseme. Isal on siin üks hea tuitav ärisõber, linakaupmees Jaak Lağle. Otsime ta üles. Küllap ta aitab, laenab raha,“ leidis Karukäpp lahenduse.

„Mulle see ei meeldi. Hada ju on, ağa kas maksab kohe rikkaid onusid otsima minna. Oleme ise ka kord mehed. Ma olin veidi ettevaatlikum, mul on veel pisut üle krooni raha jarel, eğa viimset senti või maikal olles ära raiasaia. Toitu otsime külluses, ehk saame paar päeva osmata läbi. Tuleta meele lubadust „Alati valmis!“ Kas maksab siis kohe hali-seda,“ vaidles Koikasilm vastu.

„Mis me siis teeme? Minu nõu sulle ei meeldi, Tallinna tağasi ka ei pääse.“

„Tarvitseb siis kohe tağasi ema selja taha. Mehed rapivad ise hädasi välja. Väike takistus ees, ja juba „pill“ lahti.“

„Raske!“

„Paljuğı mis raske, eğa kohe tarvitse alla anda. . . Ma mõtlen, et kui otsiksime tööd,“ teğı Koikasilm ettepaneku.

„Tööd?!“ imestas Karukäpp.

„Just! Teenime endale raha ja maikame edasi. Tõsisit maikajat ei kohuta takistus,“ sai Koikasilm oma ettepanekust ikka rohkem ja rohkem hooğı.

„Missuğust tööd me siis teğema hakkame?“

„Ma ei tea veel, ağa küllap midagi ikka leiame.“

„Kui ikka otsiksime selle linakaupmehe üles?!“ kõhkles Karukäpp.

Nüüd lõppes Koikasilm kannatus:

„Otsi siis, kui tahad! Manğı raha ja sõida koju ema selja taha. Mina sinu raha ei vaja, otsin tööd ja viin matka lõpule!“

„No kui sina ei karda, eğa minağı viletsam ole. Kui ma just tööd teha ei oska, eks ma siis õpi. Tulen sinuğa,“ otsustas Karukäpp.

„Mehejuiti! Vaat nüüd sa meeldid mulle. Kaks meest on ikka kaks meest, eğa me hõitaja jää!“ rõõmustas Koikasilm sõbra otsuse puhul

„Karukäpp, pea püsti!“

Pärnus ei olnud neil õnne. Nad olid küll virğad töö otsimisel, ei lasknud end heidutada ebaõnnestumistest, kuid tööd nad ei leidnud.

Lõpuks otsustasid poisid Pärnust lahkuda, et oma õnne proovida Sindis, mis asub 12 km kauğusel Pärnust, jõe kaldal.

„Kas arvad, et me siit tööd leiame?“ küsis Karukäpp, kui nad esimeste majade juure jõudsid.

„Kindlasti. Siin on suur kalevivabrik, sajad töölisel.“

„Pärnu on palju suurem aega ei leidnud.“

„Võib-olla, oleks meil rohkem aega olnud, oleksime ehk Pärnusi tööd leidnud. Küsisime ju siit-sealt, aega suur linn, raske leida, mine sa tea, kus sind vajatakse. Sindis on lihtsam — mine vabriku kontorisse ja kohe selge.“

* * *

„Vabandust, härra meister!“ alustas Koikasilm, kui julgem, vabriku kontorisse ühe juhatajana näiva härraga juhtu.

Kõnetatav laskis pilgu libiseda üle poiste ja vuristas siis nagu pähepituuli:

„Ei, vabrikusse vaatama ei saa, sisseminemine on keeldud. Vabrikuvälisus ei luba!“

„Ega me tulnudki vaatama,“ parandas Koikasilm.

„Mis siis?“

„Tööd otsima.“

„Tööd?“ kahles meister. „Näite matkajate moodi.“

„Ei, siit te küll tööd ei saa. Omaigi töö lisi vallandatakse tööpuudusel.“

„Siis on kahju küll. Vabandage!“

Kurvalt asusid poisid minekule.

„Oodake! Kui te tööd ei põlga, siis...“ kutsus meister poisid tagasi.

„Ei, ei põlga!“ sõnasid poisid korraga ja nende hääles oli ivake lootusesädet.

„Ei, vabrikus küll tööd anda ei ole, aega vabrikul on turbaraba. Seal ehk leidub teie-sugustele tööde. Sindi poisid käivad ka seal turbaraba ladumas.“

„Seda võime meiegi. Kas aega võetakse?“ päris Koikasilm väikese kahilusega.

„Küllap võetakse, annan teile kirja kaasa.“

Meister kirjutas midaagi paberile, murdis selle kokku ja andis Koikasilma kätte, üteldes:

„Nii, see kiri anna kümniku kätte!“

Poisid tänasid ja lahkusid rõõmsa meelega.

„Nüüd siis näitame, ei oleme mehed!“ sõnas Koikasilm õues ja ajas oma tähtsust tundes pisut rinna ette.

„Seda ei või nüüd ema uneski näha, ega võinud ka ma ise matka alustades arva, et see kõik nii läheb,“ ütles Karukäpp nagu varjatult kurbusega.

„Dea püsi, Karukäpp! Mehed lähevad tööde murdma ja raha teenima!“ Koikasilm peaagu hõiskas need sõnad ja lõi lahti niisuguse vile, et hulkuja koer uulitsanurgal keeras pea viltu ja vaatas tarkade silmadega mõrdamarssivaid poisse. Temaagi vist mõlles:

„Mehed lähevad!“

Töö teeb meheks.

Töö turbarabas ei olnud nii kerge kui algul näis. Pressi alt tulnud turbarabased laoti algul väikeseks hunnikuks, et nad paremini kuivaksid. Hiljem tõsteti poolkuivad turbad suurematesse hunnikutesse. Seda tööd tegid naised ja poisid-tüdrukud.

„See ka mõni töö!“ hooples Karukäpp esimesel hommikul.

Aga järgmisel hommikul ei tahtnud ta enam kuidagi tööle minna, sest selg oli alaliseid küürutamist päris ära veninud ja lihased valutasiid hirmsasti.

Järgmised päevad tõid pisut kergetust — keha harjus tööga. Päeva läbi töödanud, oli neil õhtul kohutav isu. Kui seljakotist Pärnust ostitud toidukraam otsa sai, siis ostsid nad lähedal asuvast poest uut. Varsti lõppes aega viimne raharaasuke ja siis läksid poisid poemehel palvele. Lubasid tasuda siis, kui palka saavad. Poemehel oli nõus. Toidukõsimus ei teinud enam muret. Päev kadus päeva järele. Ühelgi päeval ei sadanud vihma ja seepärast said poisid iga päeva ära kasutada.

„Mis sa arvad, kui palju jääb meile veel puhast raha, kui poemehel arve ära maksame?“ küsis ühel päeval Karukäpp, kui ta selge sirutas.

„Ega see arve nii suur olegi. Ma arvan, et umbes 10—11 krooni jääb meile kahe peale taskusse, kui täna-homme töö lõpetame,“ vastas Koikasilm ja kerjatas sportpükse, mis ägeda tööga olid pisut alla vajunud.

„Siis ikka jätkub ka.“

„Noh, kas kahetsed, et tulid minuaga turbarabasse tööle?“

„Ei.“

„Sa oleksid võinud ju väga hästi ka Pärnu mererannas päeviada.“

„Ei, ei kahetse. Sai siingi küllalt päevitada. Oleme ju mõlemad pruunid nagu neegrid.“

„Õige mõte oli ilma särkideta tööde teha, eks ole!“

„Ma olen siin pisut targemakski läinud.“

„Noh?“

„Tead, varemalt oli kroon mul päris harilik taskuraha. Nüüd alles nägin, kuipalju peab enne vaeva nägema, kui tööga ühe krooni teenid.“

Ja mõni peab selle rahaaga veel pereid loima.“

„Ma teadsin juba ammu, kuidas oma teenitud raha on armas. Ega seda nii kergeti lipata lase,“ sõnas Koikasilm elutarvalt.

Päevad turbarabas olid tugevasti kaht maikakaaslasti lähendanud. Kui nad matka alustasid, siis olid nad kaks poissi, ja alles nüüd, tööttades päeva päeva kõrval turbarabas, muutusid nad sõpradeks, kes elasid kaasa üksteise rõõmudele ja muredele.

„Ma arvan, et homme oleks aeg jälle edasi astuma hakata“, jõudis Koikasilm pisut hiljem otsusele.

„Minuõipärast!“ oli Karukäpp nõus.

Ja poisid kumardasid uuesti turbahunnikute kohale ja käed asusid kiirelt saavutama päevast töönormi.

Lõpmatu toredate enesetundeaga viskasid sõbrad järgmisel päeval seljakotid selga ja asusid katkestatud matka jätkama. Miks ei pidanud nende enesetunne hea olema — töö oli tehtud, poemehel võlg tasutud. Rõõmsa vilega (seekord mõlemasti suust) suunduti vastu uutele maikaseiklustele.

Mehed olid hädasti oma jõuga välja tulnud.

Amb

Kes meist pole lasknud vibust? Usutavasti kõik! Vibuga aga ei saa hästi märki tabada. Pealegi lõhub laskmisel ping (vibunöör) meie käsi.

Noore tehnika pärisrelvaks olgu amb ehk arbalett (vibupüss), mida näeme joonisel 1. Säärase ammuga tabame alati „karu“ otse südamesse.

Laskmiseks tõmbame pingu päästiku peal olevasse põiksoone (joon. 1 ja 3); päästiku vajutamisel vabaneb ping ja viskab noole kanalist kaugele välja.

Ammu valmistamiseks saame 3–4 sm pakused lauast „püssi“ joonise 4 kohaselt. Joonisel 5 näeme ambu pealt. Ammu keskel on karbi-kujuline avaus mõõdetes 6×1 sm. Sellesse avausse kinnitame päästiku, mis on kujutatud eraldi joonisel 2.

Joonisest 3 ilmneb päästemehhanismi ehitus. Päästik liigub avauses vabalt oma teljel A. Et vältida päästiku liigset tahalangemist, on selle taha asetatud põiki väike pulgake või nael B.

Joonise 6 järgi valmistame painduvast puust (kadakas, pilliroog jne.) vibu. Otstesse teeme

väikesed sälgud, et ära hoida pingu libisemist vibult. Valminud vibu torkame vastavasse avausse ammu otsas (joon. 4) ja kinnitame kiilukesega. Pingu seome nii, et see painutaks vibu veidi kõveraks.

Nooled tahume peenest sirge süüdega männilauast (joon. 6, all). Noolte otsad olgu tõmbid.

Kõik on valmis.

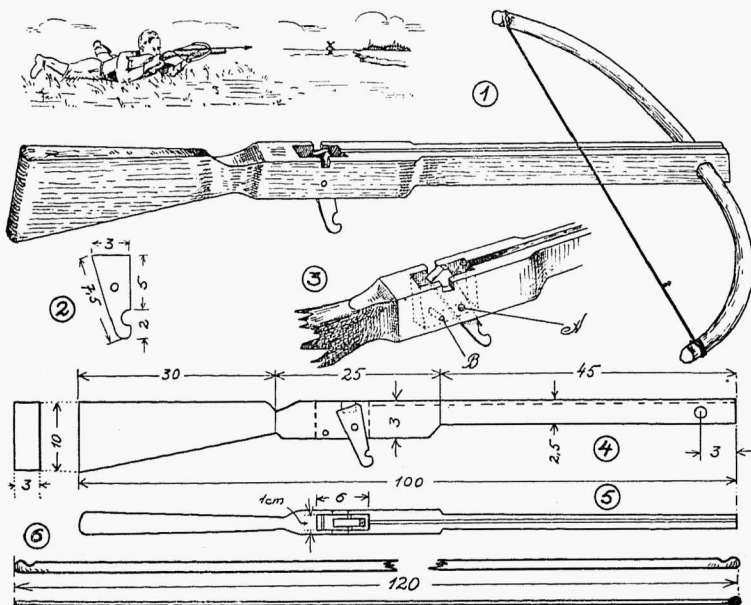
Asetame noole „rauda“, tõmbame pingu soone, tõstame ammu palge, sihime, vajutame päästikule — ja vihisedes kaob nool soovitud suunas märgi südamesse.

Üldisi juhendeid:

Tavalise kadakakepi pooled ammus ei paindu vibuna sümmeetriliselt, võrdselt: ladva osa on peenem ja painduvam. Selle vea kõrvaldate kui kadakakepi juurepoolse osa vestate vastavalt õhemaks: siis painduvad vibu pooled ühetaoliselt.

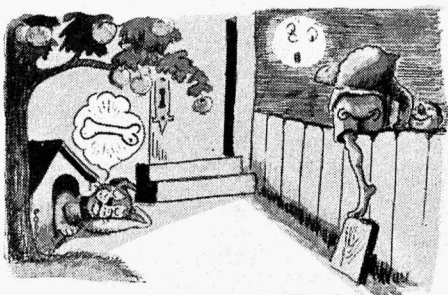
Noole pärasse, külgedele, kinnitatud linnusled õgvendavad märksa noole lennujoont, sihti.

Ambumisel suure ettevaatlikkusega vältida, et nool ei satuks sõprade või võõraste silma, maja aknasse või mujale sellisesse paika, mille eest õigustatult pannakse „nahatäis soola“. Et mõistlikud noored märklauaks ei vali ka linde ja loomi, seda vaevalt tarvitseb rõhutada.

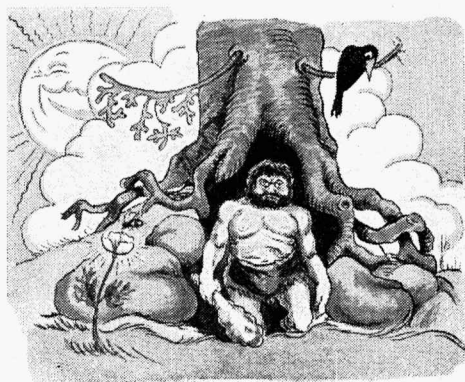

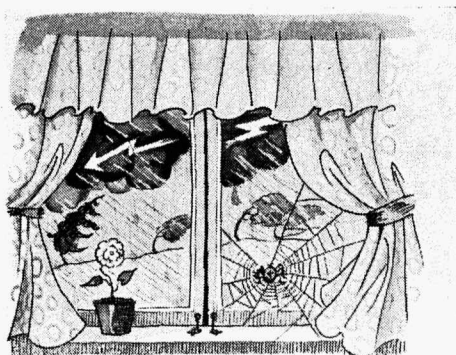
LOODUSLOOLINE AABITS 5

*Õuekoer on vahiks majal,
õunakratt käib õhtu ajal.*

*Vaid kevadajal õitseb ülas,
ürginimene koopas elas.*

*Ämblik hoolsalt võrku koob,
äike tormi, vihma toob.*

*Õöbiku laul kenast' kajab.
Õökull õösel ringi ajab.*

*Ce, Qu, Zet võõrad tähed on,
Ning samuti ix, ypsilon*

Lõpp

RAADIUM

Dr. med. M. Kask

Seda teab peagu igaüks, et raadiumi näol omab inimkond vägeva relva ühe kohutavaima haiguse — vähktõve — vastu võitlemiseks, kuid enamik ei tea kuigi palju raadiumi avastamise loost, raadiumi omadustest, selle leiukohtadest ja paljudest muudest raadiumiga seoses olevatest üksikasjadest. Käesolevas kirjutuses püüan meienooruslasile anda raadiumist põgusa ülevaate.

Raadiumi avastamine on kahtlemata avastuste poolest rikka möödunud sajandi üks tähtsaimaid avastusi. Igatahes ei osatud möödunud sajandi lõpul uneski aimata, et raadiumi avastamine toob revolutsioonilise muudatuse õpetusse aine ehituse kohta. Varem arvati, et aine ehk materia algosakesteks on aatomid, mis pidid olema jagamatud ja muutumatud. Raadiumi ja selle omaduste uurimine viis teadlasi teadumustele, et materia algosadeks ei ole mitte aatomid, vaid et aatomid omakorda koosnevad üliväikestest enamasti elektriga laetud osakestest — elektronidest, prootonidest, neutronidest jne.

Raadiumi avastamine ise toimus järgmiselt. Pärast seda, kui saksa teadlane Röntgen 1895. a. avastas röntgenikiirte, leidis prantsuse teadlane Becquerel*) nende kiirte uurimisel, et üks haruldasi aine-elemente — uraanium — saadab välja erilisi kiiri, mis mõjutavad fotoplaati ka pimeduses. See oli nagu eellugu raadiumi avastamisele, millele järgneb uus järk raadiumi ajaloo — õigupoolest siin algab raadiumi kui niisuguse ajalugu.

Sorbonne'i ülikoolis töötav poolatar Marie Sklodowska hakkas Röntgen'i ja Becquerel'i uurimistest õhutatuna uurima, kas ka mõned teised tuntud metallidest evivad samasuguseid omadusi kui uraanium. Marie Sklodowska'ga liitus tema uurimistöödel samas laboratooriumis töötav prantslane Pierre Curie**), kes jättis kõrvale oma käsilolevat uurimust. Ühine töö lähendas mõlemaid uurijaid, nad abiellusid ja töötasid edasi juba abielupaarina.

Muude senituntud metallide juures siiski ei olnud võimalik leida neid nähte, mis uraaniumi juures, kuid abielupaari Curie'de tähelepanu pöördus uraanimaagi nn. pigiläikele (saksa keeles Pechblende, inglise keeles pitchblende). Joachimsthal'ist Böömimaalt saadud pigiläiget uurides selgus, et selle uraanimaagi kiirgamisomadused on tugevamad kui maagis leiduv uraaniumi hulk seda lubaks oletada. Madame Curie oletas, et pigiläikes peab leiduma mõni senitundmatu aine, mis ka evib kiirgamisomadusi.

Kuna uraanimaagi transport leukohast Pariisi oli väga tülikas ja kulukas, sest maaki oli vaja kümneid tuhandeid kilogramme, siis abielupaar Curie'd läksid Böömimaale, kus nad uraanimaagi leikokoha läheduses väikeses erilaboratooriumis jätkasid oma uuringuid.

Ei läinudki palju aega, kui abielupaar Curie'd 1898. aastal avastasid uue aine, millele nad nimemeks panid raadium, kuna uus aine saatis välja tugevat kiirgust (nimi raadium on tule-

tatud ladinakeelsest tegusõnast radiare — kiirgama). Veidi hiljem avastasid nad veel teise uue kiirgamisomadustega elemendi, mida nad madam Curie isamaa, Poolamaa, auks ristisid polooniumiks.

Praegu on teada veel mitu muud kiirgamisomadustega elementi, mis koos raadiumi ja polooniumiga moodustavad radioaktiivsete elementide rühma. Radioaktiivseid, s. o. kiiri välja saatvaid, elemente tuntakse järgmiselt: uraanium 1 ja 2, joonium, raadium, raadon, raadium A, B, C, D ning E ja poloonium.

Kiirgamisnähted on seoses aatomi lagunemisega. Aatomi lagunemine toimub uraaniumil väga aeglaselt, näit. uraanium 1 kaotab poole oma massist alles 5.000.000.000 aasta pärast, uraanium 2 aga 2.000.000 aasta pärast. Raadiumi kaal kahaneb poole võrra juba märksa rutemini ja nimelt 1.750 aasta pärast. Nii kaotaks 1 gramm raadiumi Kristuse sündimisest kuni praeguse ajani veidi üle poole oma algaalust. Praktiliselt, s. o. inimese kestvusega võrreldes, on raadium igavene ja omab püsiva väärtuse.

Muud radioaktiivsed elemendid lagunevad juba märksa kiiremini (raadon kaotab poole oma kaalust 3,85 päeva jooksul, raadium A 3 minuti jooksul, raadium B 26,7 minuti jooksul, raadium C 19,5 minuti jooksul, raadium D 17 aasta jooksul, raadium E 5 päeva jooksul, poloonium 136 päeva jooksul). Radioaktiivsete elementide lagunemise lõpp-produktiks on igal juhul tina.

Raadioaktiivsed elemendid saadavad välja kolmesuguseid kiiri: alfa- (α), beeta- (β) ja gamma- (γ) kiiri. Eriti olulised on tugevajõulised gammakiired, mis võivad läbi tungida isegi mitme tolli paksusest tinakihist. Gamma-kiired tungivad üsna hõlpsasti läbi inimkudede. Gamma-kiired, läbistavad 10 sentimeetri paksuse elava koe kihi, kaotavad seejuures ainult poole oma võimsusest.

Kus ja kuidas raadiumi kasutatakse väljaspool arstiteadust, selle juures me ei peatu, vaid vaatleme, kuid võrd raadium on kasutusele võetud inimkonna tervise eest hoolitsemisel.

Raadiumi kiirte toimet elavale koele õpiti tundma täitsa juhuslikult. Nimelt kandis Becquerel väikest hulka raadiumi vestitaskus ja selle tagajärjel tekkisid tal raskesti paranevad põletushaavad kehale. Pierre Curie, tahtes selgitada, kas ikka tõesti raadium oli süüdi, kinnitas väheste hulga raadiumi oma käsivarrele ja käis nii raadiumiga ringi. Ka temal tekkisid peagi käsivarrele samasugused põletushaavad. Sellega oli tõestatud raadiumi kahjulik toime elavatele rakudele. Ka hiljem on mitmed isikud saanud raadiumiga käitumisel põletushaavu, muude hulgas ka üks Tartu ülikooli arstiteaduse professor.

Esimeste juhuslikku laadi kudede vigastuste esinemise tõttu hakkasid raadiumi vastu huvi tundma ka arstiteadlased ja peagi leiti, et raadiumi kiired eriti hõlpsasti hävitavad mitmesuguste kasvajate rakke.

Kord-korralt õpiti siis üksikasjalisemalt tundma raadiumikiirte erilist väärtust kasvajate (vähk

*) Becquerel — loe Bekereel.

**) Curie — loe Kuri.

ja muud kasvavad) vastu võitlemisel. Kordkorralt õpiti tundma ka raadiumi otstarbekamat ja ohutumast kasutusviisi.

Kuigi raadium ei ole täitnud kõiki tema peale pandud lootusi vähktõve vastu võitlemisel, on raadiumi abil siiski võimalikuks osutunud päästa vähktõve küüsisid kümneid ja sadasiid tuhandeid inimesi. Raadium on suurel määral vähiravis tõrjunud välja kirurgi noa ja osalt asendanud röntgeniravi. Siinkohal olgu öeldud kõigi vähiravi viiside kohta (raadiumikiired, röntgenikiired, kirurgilised operatsioonid jne.), et parimad tulemused saavutatakse ikkagi siis, kui vähk on alles esimestes arenemisastmetes; kui aga vähk on juba kaugele arenenud või kui see asetseb sügaval keha sisemuses, siis on vähiravi vähem tulemusrikas. Vähktõve ravis kehtib enam kui kusagil mujal ütlus: „Mida varem, seda parem.“

Raadiumi laialdasemat kasutamist on tõkestanud suurel määral asjaolu, et raadiumi leidub looduses üsna vähestes hulkades. Ka on väga kulukas ja raske raadiumi tootmine raadiumi sisaldavatest maakidest. Kõige selle pärast on raadiumi hind väga kõrge. Esialgu maksis 1 gramm raadiumi üle 200.000 krooni (20 miljonit senti), kuid praegune raadiumi hind on langenud umbes 100.000 kroonini (10 miljonit senti). Peamisteks raadiumi leiukohtadeks on Põhja-Ameerika, Belgia Kongo, Austraalia ja ka Böömimaa. Raadiumihinna langus olenes peamiselt Ameerika ja Belgia tootjate omavahelisest võistlusest.

Kogu maailmas on vahest raadiumi toodetud umbes 1 kilogramm. Suurima koguse raadiumi omavad Ameerika Ühendriigid, kus seda on umbes 300 grammi. Eestis on raadiumi alla ühe grammi (Tallinnas ja Tartus).

Haiglais, kus raadium on olemas, hoitakse seda seifides, õigemini seife meeletuletavates hoiukoh-

tades. Raadium on enamasti paigutatud õõnsatesse plaatina- või hõbenõelakestesse, milledes igaihes leidub 1—5 milligrammi (1 milligramm = $\frac{1}{1000}$ grammi) raadiumi. Raadiuminõelakeste abil on võimalik raadiumi viia sügavale haigesse koesse. Tavaliselt ei kasutata raadiumiravi puhul korraga üle 100 milligrammi raadiumi. Raadiumi kasutatakse ka muul viisil, näit. kaitselais jne.

Kuigi raadium on väga kallis, umbes 24.000 korda kallim kullast, ei ole raadiumivargusi peagu esinenud, sest oskamatu inimene ei oska raadiumi ohutult käsitada ja raadiumi realiseerimine on raske, kui mitte päris võimatu. Küll aga on esinenud juhtumeid, kus raadiumi on läinud kogemata kaotsi. Ameerika radioloog dr. Taft teab nimetada 107 raadiumi kaotsimineku juhtu. On väga huvitav, kuidas kaotsiläinud raadiumi on enamasti võimalik olnud üles leida n.-n. elektroskoobi ehk „raadiumikoera“ abil, samuti on väga huvitav raadiumi leiukohtade avastamise lugu, raadiumi töötlemine jne., kuid see ei puutu otseselt käesoleva kirjutuse raamesse.

Lõpetades käesolevat lühikest kirjeldust vaatame veel, mis on saanud raadiumi avastajaist abielupaarist Curie'dest. Curie'd said oma avastuste eest maailmakuulsusteks ja nad said rea auhindu (millest väärtuslikem on Nobel'i auhind), aunimetusi jne. Kõik oleks hea olnud, kui mitte Pierre Curie poleks liiklemisõnnetusel 1906. aastal traagiliselt surma saanud. Marie Curie jatkas aga pooleliolevaid uuringuid Curie-instituudis ja ka Sorbonne'i ülikoolis. Marie Curie suri 1934. a. haiguse tagajärjel, mis arvatavasti oli põhjustatud kiirgavate ainetega töötamisest. Kuigi mõlemad raadiumi avastajad on surnud, jääb mälestus neist elama seni, kuni raadiumi kasutatakse inimkonna kannatuste vähendamise töös.

Põdrapõllu õhuvallutajad

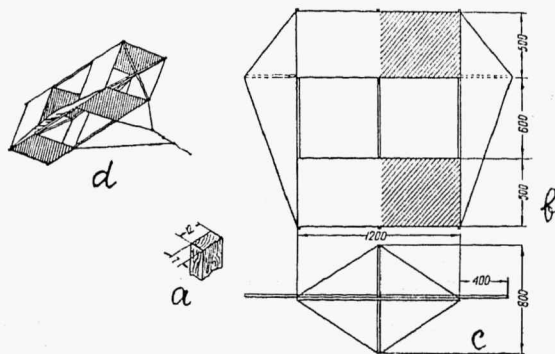
3

A. Kajasaar

UHEKSAS KOONDUS.

„Siin näete eriti tugevajõulise kastlohe ehituse plaane. See lohe omab peale kasti ka külgtiivad, mille tõttu ta võimsus märksa suureneb,“ alustas Onu Ants oma õppejuttu. Poisid olid plaani lugemisega juba seevõrra harjunud, et nad pärast esialgseid seletusi kohe võisid allustada lohe ehitamist. Liistud võeti 7×12 mm (joon. 11 a); 1200 mm ja 800 mm pikkustest liistudest moodustati kaks risti (joon. 11 c). Neid ühendades 1600 mm pikkuste liistudega saadi lohe kast. Külgtiivade kinnitamiseks pandi risti läbi lohe 500 mm ülemisest otsast allapoole 2000 mm pikkune põikliist. Kuna lohe oli tugevajõuline, siis seoti kõik ühendused peale kinninaelutamise veel peene traadiga. Muidu võib lohe õhus ära laguneda, ja kus siis selle häbi ots! Ka pingutusnõore ei unustatud. Kahe püstliistu otsad ühendati pika põikliistu otstega nõoriga külgtiiva kinnitamiseks (joon. 11 b). Ümber lohe mõlema otsa tõmmati tihe riie (ka tugev paber on sobiv) 500 mm laiuselt. Samuti kaeti külgpurjede raamid. Tõmbenõõri ots kinnitati lohe külge kolme tasakaalustava nõõri abil (joon. 11 d). Kuna lohe tõste- ja tõmbajõud oleneb parajast tuulega kohtamise nurgast, siis asetati tasakaalustavate nõõride vahele tendrid, mille

abil võis nõõre lahti harutamata pikendada või lühendada, ja lohe asetada õige kohtamisnurga alla. Lohe valmis saades pidid poisid kohe minema karja. Kogu

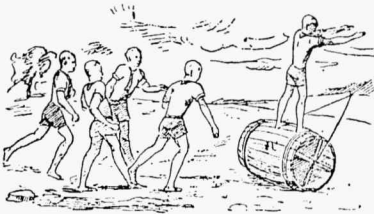

Joon. 11.

õhtupooliku oli Lembit mõttes ja arvutas vahetevahel midagi. Alles õhtul karjast koju tulles ta ütles Madisele: „Selle lohega teeme veel imet; mul valmib peas midagi, aga küllap pärast paistab.“

KÜMNES KOONDUS.

Puhus paras tuul, 2—3 palli. See meelitas poisse proovima oma suurt nn. Potteri lohet. Tõmbenöör keriti kõige tugevemale nõripoolile ja Aadu sidus selle endale selga. Ja väikesel poisil oli tõesti tegemist, et püsida paigal. Lohe tahtis ta viia kus seda ja teist. Seepärast asus Endel appi hoidma tõmbenööri. Korraga märgati, et Lembit oli kadunud. Kuid kaua ta end oodata ei lasknud. Varsti ta tuli mööda jalgteed kodu poolt ja veeretas ees suurt vaati. Vaadi otstest olid läbi puuritud augud ja aukudest läbi pistetud tugev kepp. Sõbrad vaatasid imestades Lembitut ja ta vaati. Mõni neist kippus juba pilkama, kui Lembit Aadu ja Endli kaasabil lohe tõmbenööri kaheharuliselt vaadist läbiulatuva kepi otste külge sidus. Peagi veeres vaat mööda kesapõldu nii, et poistel oli tegemist järele jooksmisega. Nüüd hüppas Lembit vaadi peale ja seal kiirete samumudega paigal joostes ta sõitis lohe jõul mööda kesapõldu (joon 12). Ja peagi olid kõik poisid õpinud selgeks selle uue huvitava mängu.

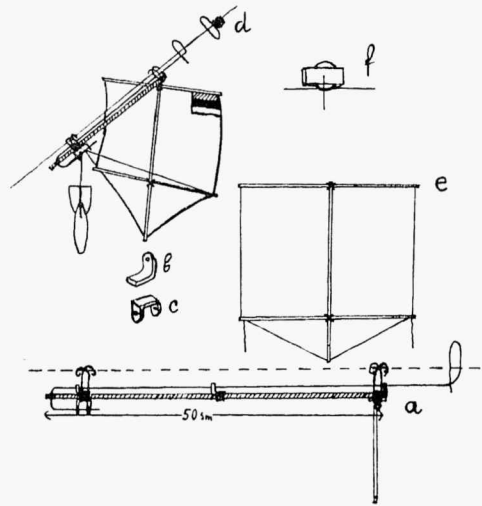

Joon. 12.

Aeg kutsus koondusele. Onu Antsul olid seekord lauale asetatud õige keerulised plaanid. Kuigi poisid olid juba harjunud plaanide lugemisega, vaadati asja imestunult (joon 13).

„See on lohe sulane,“ ütles Onu Ants. „Ta libiseb purjele puhuva tuule mõjul mööda lohe nõõri üles ja põrgates vastu lohe nõõri küljes olevat takistust suleb purje, heidab alla kaasavõetud esemed ja libiseb mööda nõõri alla uue koorma järele. Lohe sulase abil võib ültal alla pilduda kingitusi, üleskutseid ja ilusesmeid (konfetisid) ning anda vajalist kõrgust mudellennukeile ja langevarjudele.“

Poisid olid vaimustuses. Asuti innuga uurima plaane. Leiti, et 50 sm pikkusele 5×5 m läbimõõduga liistudele on otstele kinnitatud traatsilmused, mis kinnituvad lohe tõmbenööri (joon. 13 a). Valgest plekist on välja lõigatud kolm ühe poolega laagrit (joon. 13 b) ja üks kahe poolega laagri (joon. 13 c). Need painutatakse parajaks ja seotakse peene traadiga liistule. Läbi laagreis olevate aukude painutatakse terastraat (joon. 13 a), mille üks ots on kinnitatud ümber lohe tõmbenööri ja moodustab ühes kahepoolse laagriga luku. Kui lohe sulane jõuab tõmbenööri küljes oleva takistuseni (joon. 13 d) avaneb lukk. Lohe sulane saab tõusujõu tuulelt purje abil (joon 13 e). Purje hoiavad kolm 5×5 mm liistu, mis on kinnitatud pikiliistu esiosa külge (joon. 13 a ja 13 d). Tuule suunale risti hoiavad purje kaks šooti, mis kinnituvad luku külge, kust vabanedes nad lasevad purje „tuulest tühjaks“ ja lohe sulane liugleb mööda nõõri alla uue koorma järele. Koorem riputatakse nõõri abil samuti luku külge. Purje suurus oleneb koorma raskusest (1/2 kuni 1 ruutmeeter). Lohe sulane peab olema väga kerge. Ta kaal ei tohiks ületada 50 gr. Hõõrumise vähendamiseks mööda tõmbenööri libisemisel võib traatsilmuste asemel kasutada rattaid, milledele on

Joon. 13.

lõigatud sügav soon tõmbenööri püsimiseks. (Joon 13 F.)

Plaaniga tutvunud, lõppes koonduseks ettenähtud aeg. Kuna uudne asi poisse väga huvitas, jaotati töö ja loodeti lohe sulane järgmiseks koonduseks valmis chitada.

ÜHETEISTKÜMNES KOONDUS.

Ilmad olid juba kaua püsinud vaiksed. Poisid ei saanud proovida oma äsjavalminud lohe sulast ega lohesid. Onu Ants oli seepärast poistele annud selleks koonduseks ülesande veidi teiselt alalt. „Poisid, täna ehitame lohedele venna!“ ütles Onu Ants, ilmudes koondusele. „Ehitame õhupalli. Kuna lohe tõuseb tuule mõjul, siis meie ehitatav õhupall tõuseb selle tõttu, et täidame selle soojendatud õhuga, mis on kergem harilikust õhust. Ka õhupalli leiutajaiks on hiinlased. Juba 1306. aastal on hiinlased oma keisri kroonimispidustustel kasutanud kuuma õhuga täidetud palle. 1783. aastal ehitasid prantslased, vennad Montgolfier'd, Euroopas esimese õhupalli. Selle õhupalliga tegid esimeste elusolenditena lennu part, kukk ja lammas. Montgolfier'de järgi nimetataksegi kuuma õhuga täidetud õhupalle montgolfier'deks. Ka tänapäeval kasutatakse õhupalle lendamiseks. Mootoriga ja juhtimisseadisega varustatud õhupalle nimetatakse õhulaevadeks. Need täidetakse vesinikuga ja heeliumiga, missugused gaasid on õhust kergemad.“ Edasi seletas Onu Ants, et õhupallide ehitamiseks me tarvitame siidpaberit. Siidpaber oli tal muretsetud, ja pealegi kolme värvi — sinine, punane ja kollane. Nüüd asetas ta lauale plaani. Plaanil oli ainult kolm pikergust joonist rea arvudega (joon 14).

„Need on siidpaberist väljalõigatud ribad, milledest kleebime kokku õhupalli. A on 1/12 1,5-meetrilise läbimõõduga, B on 1/10 2-meetrilise läbimõõduga ja C 1/20 2,5-meetrilise läbimõõduga õhupallist. Arvud näitavad ribade mõõte millimeetris. Arvan, et ehitame alguses 1,5-meetrilise läbimõõduga õhupalli. Nagu näete, ei piisa ühest poognast siidpaberist ribaks, mille pikkus on 2400 mm. Paberit peab mitu korda jatkama. Selleks kleebime paberi poognad klistri ühte, asetades poogna ääre umbes 1 sm laiuselt teisele. Järgmiseks valmistame šabloon. Selleks sobib harilik seinapapp. Seinapapile joonistame

joonisel antud mõõtude järgi loomulikus suuruses riba A kuju.

Seni on ribad jaoks kokkuliimitud paber kuitanud. Nüüd asetame need kokkuliimitud poognad üksteise peale, kõige peale paneme šabloon ja šabloon järgi lõikame kõik ribad korraga välja. Et paber ei nihkuks, selleks on soovitatav väljastpoolt šabloon paber mõnest kohast nõopnõelaga laua külge kinnitada.

Paber välja lõigatud, järgneb õhupalli kokkuliimimine. Siin on parem kasutada kliistrit, kuna liim suure kleepumisvõime tõttu kleepub ka sõrmedele ja aluspaberile ja need omakorda, kokku kleepudes siidpaberiga, vigastavad õrna siidpaberit. Ka niiskuse suhtes on siidpaber väga tundlik, seepärast olgu kleepimise ajal laua katepaberid täiesti kuivad.

Katepaberile asetame esimese riba ja sellele šabloon, nii et 5—8 mm laiune riba jääb vabaks. Selle riba katame kliistriga. Eemaldame šabloon, asetame laual olevale esimesele ribale teise riba ja rõhume nende parempoolsed ääred, kus kliister on vahel, kokku. Nüüd murrame teise riba keskelt kahekorra kokku ja katame šabloon abil ärapäördud ääre kliistriga, nagu esimese riba juures. Asetame kohale kolmanda riba, vajutame ligi ja toimime nagu teise ribaga.

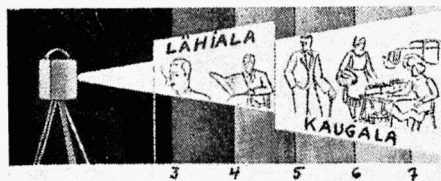

Toimetaja A. Saarne

7. Kahe punkti teravustamine.

Eelmisest katseist selgub, et teravussügavuse suhtes on otstarbekohane jaotada pilt kahte teravussügavuse alasse, s. o. lähialasse ja kaugalasse. Pildistame võimalikult alati avaga 9.

Eeltingimuseks on hea valgus, kuid mitte alati just päikesepaiste. Soovitav on kasutada säritlusaja kindlaksmääramiseks särimöödikut, millest edaspidi lähemalt.

Hoides alati ava 9 kasutame teravustamiseks kaht punkti:

lähialal — 4 m
kaugalal — 8 m,

kuusjuures lähialal loeme kõiki esemeid, mis on lähemal kui 4 m, ja kaugalaks kõiki esemeid, mis on 4 meetrist kaugemal, kuni lõpmatu kauguseni.

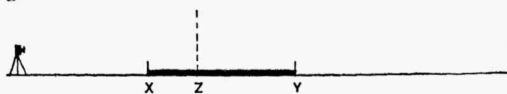
Peale ava suuruse mõjutab teravussügavuse ulatust veel objektiivi tulipunkti kaugus, kuusjuures lähema tulitäpi kaugusega on teravussügavuse ulatus suurem ja pikema tulitäpi kaugusega lühem.

Ava 9 juures saame eri tulitäpi kaugustele järgmise teravussügavuse ulatuse:

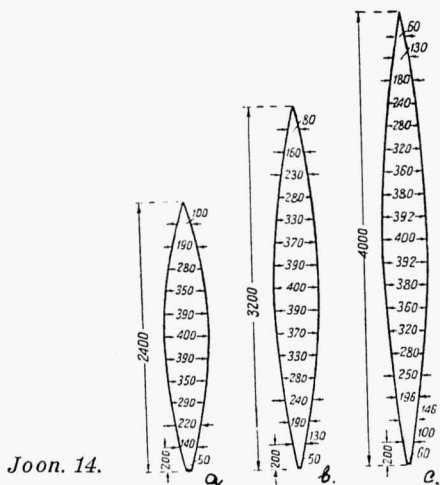
	Tulitäpi kaugus	
	5 ja 7,5 sm	10,5 sm
Lähiala		
teravussügavuse ulatus	2,7—7,7 m	3—6,1 m
Kaugala		
teravussügavuse ulatus	4—∞* m	4,7—26 m

Kehva valguse juures.

Kehva valguse juures tuleb kasutada suuremat ava kui 9. Siis võime sobiva teravustamise punkti leida järgmiselt:

* lõpmatu kauguse märk.

Joon. 14.

Nii töötame seni, kuni viimse, kaheteistkümnenda, riba ääre katame kliistriga. Selle riba painutame nüüd tagasi ja kleebime ääre esimese riba vaba äärega kokku.

Ülemise terava otsa külge kleebime riideribast väikese silmuse; sellest on hea õhupalli kinni hoida ta täitmisel kuuma õhuga.

Kui kleepimise juures satub kliistrit laua katepaberile või ribadele sinna kohta, kus ta võib üllatada ebaõigest kohast ribad kokkukleepumisega, katame need kliistriga kaetud kohad kuiva paberiga.

Alumise avatud osa ääre teeme tugevaks sel teel, et kleebime sinna traadist võru. Selleks teeme ääre sisse väikesed lõiked, katame ääre kliistriga ja, painutades üle traatvõru, kleebime õhupalli külge.

Järgnevalt vaatame üle, kas kõik kleepimiskohad on hästi kokku kleepunud. Vigased kohad parandame kohe.

Valmis õhupalli voldime kokku, nii et see mahub parajasti mappi, ja ootame sündsat aega ta õhkulaskmiseks. (Järgneb.)

Vajades teravussügavust punktist X kuni punkti Y teravustame punktil Z, kusjuures Z asub umbes esimesel kolmandikul kogu teravussügavuse ulatusest.

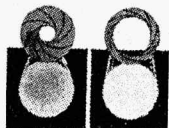

Väike erand on sel juhul, kui vajame teravussügavust punktist X kuni kaugeima kauguseni. Sel juhul seame teravuse kahekordsele X kaugusele, s. o. punktile X_2 , kusjuures ava ärgu olgu suurem kui 4,5 ja punkt X mitte lähemal kui 10 m. See on kehtiv tulitäpi kaugusele kuni 10,5 sm. Pikema tulitäpi kauguse juures olgu ava 6,3.

8. Ava ja särijõud.

Eespool juba tutvusime lühidalt asjaoluga, et objektiivava suurust märgitakse arvudega 3,2—4,5—6,3—9 jne., nüüd vaatame, miks just säärased imelikud arvud tähistavad ava suurust.

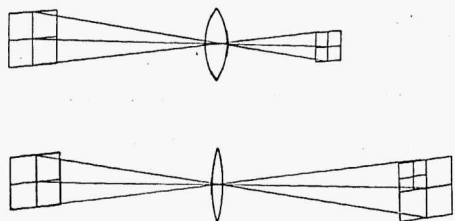
Nad on saadud järgmiselt: objektiiv tulitäpi kaugus (sm): objektiiv läbimõõtele (sm) = objektiiv särijõud (antud ava juures). Nii siis on objektiiv särijõud ta tulitäpi kauguse suhte ta ava läbimõõdule. Ava vähendades ja suurendades muudame objektiiv särijõudu.

Imelikud arvud ava suuruse tähistamiseks on siis jagatised, ja imelikud sellepärast, et tulitäpi kaugused toodeldavatel objektiividel on imelikud (näit. 7,5 sm, 10,5 sm jne.), need aga omakorda on tingitud pildi mõõtest, mis juba aastakümneid on kindlaks kujunenud (näit. 4,5×6 sm, 6×9 sm). Teatud pildi mõõtele aga vastab teatud minimaalne objektiiv tulitäpi kaugus.

Särijõust lähemalt.

Kujutleme tuba aknaga. Akna vastas oleva seina valgustus oleneb akna suuruselt ja seina kaugusest aknast. Kaameras on aknaks objektiiv ja seinaks tuhmklaas (plaat või film). „Seina“ kauguse kaameras määrab objektiiv tulitäpi kaugus, sellepärast võrdubki objektiiv särijõud ava ja tulitäpi kauguse suhtele.

See selgub jooniselt. Alumine lääts kahekordselt pikema tulitäpi kaugusega kui ülemine ei kujuta pildistatavat eset mitte ainult joonmõõtet kaks korda suuremalt, vaid ka neli korda suuremale pindalale, ja sellepärast ka neli korda nõrgema valgusega kui ülemine lääts.

(Järgneb.)

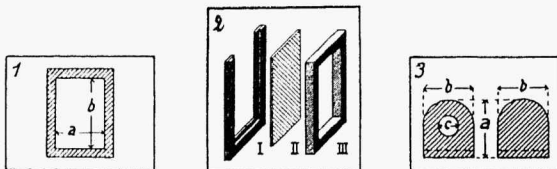
Valmistame fotovahendid ise

Pimela lamp

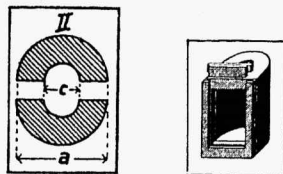
Otstarve: Pimela valgustamine punase või kollase valgusega.

Valmistamine: 1. Valmistame 15×15 mm puuliistudest raami III, mille sisemised mõõted on: a=7 sm, b=10 sm.

2. Õhukesest vineerist (3 mm) valmistame raami I, mille kinnitame raami III külge, nii et tekib ränn, mille sisse käib värviline klaas II (9×12 sm). Puna-seks klaasiks ei kõlba iga punane, vaid spektroskoobiliselt õige rubiinpunane. Ostke fotoärst!

3. Saame paksust vineerist või lauast kaks poolümariku otsaga lauda, üks neist avausega, millesse tuleb elektrilambi pesa. Mõõted: a=12 sm, b=10 sm, c=4 sm. Mõlemad laud kinnitame raami III lühemate otste külge. Nüüd katame poolümariku külge õhukese lennuki vineeriga või plekiga, painutades selle poolümarate laudade ümber, ja kinnitame ääred väikeste naeltega. Valguseallikana kasutame 15 W elektrilampi.

4. Lambi pesa kinnitame avausse vineerist ketta abil, mille enne poolitame. Mõõted: a=6 sm, c=3,4 sm.

Noorteajakiri „MEIE NOORUS“ ilmub 18 numbrit aastas (koolitöö ajal kaks korda kuus). „Meie Noorus“ maksab tellides aastas 3 krooni, poolaastas 1 kr. 50 s. Üksiknumber 20 senti. Tellimisi võtavad vastu talitus, postiasutused, usaldusmehed koolides ja organisatsioonides ja paremad raamatukauplused.

„Meie Nooruse“ kaasandena ilmub tarviduse järgi „NOORTEJUHTIDE TEATAJA“, mille tellimishind on 50 senti aastas.

Mittetarvitatavaid käsikirju toimetuse ei säilita. Need tagastatakse autoreile ainult vajalike arv postmarkide lisandamisel.

Toimetuse ja talituse aadress: „Meie Noorus“, Niguliste 12, Tallinn. Tel. 432-73. Posti jooksev arv nr. 88.

Väljaandja: Eesti Punane Rist.

Vastutav toimetaja: Paul Rummo.

Ilmus 6. mail 1940. a.

"MUPUVOOTTEID"

Isa ülesanne

„Tead, isa, kevadel ma kindlasti lõpetan algkooli,“ ütles Peeter rõõmsalt.

Isa langetas ajalehe, vaatas üle prillide Peetrile ja ütles naljatades:

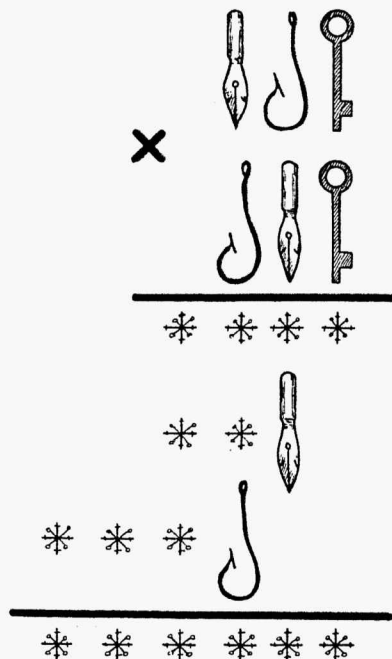
„Noh, millest sa seda nii kindlasti tead?“

„Teised ained olid jõuluks mul ju head ja puuduliku matemaatikas parandasin kevadeks. Miks ma ei peaks siis lõpetama?!“

„Nii, nii! Või sinu matemaatikaga on nüüd kõik korras. Hästi! Kuid ma annan sulle ühe lihtsa ülesande. Kui suudad lahendada selle ühe tunniga — noh, siis vahest oled tõesti paranenud matemaatikas.“

Isa tõsis, tõi paberit, joonestas sellele juuresoleva joonise ja ütles:

„Vaata! Siin on kahe kolmekohalise arvu korrutamine, kuid numbrite asemel on esemed. Leia need arvud, kusjuures võti on üheliste number, „õng“ kümneliste ja „sulg“ sajaliste number. Tähekestega ma märkisin tundmatud numbrid.“

Peeter vaatas, uuris veidi ülesannet ja teatas nurisevalt: „Siin on korrutamine sooritatud mitte nii, nagu meie koolis õppisime...!“

„Pole viga,“ ütles isa heatahtlikult naeratades. „Tõsi küll, ma ei korrutanud arve kõrge-

mast astmest, nagu teie, vaid alamast: nii olen mina omal ajal õppinud. Ja see on lõppeks ükskõik, kuidas korrutada — hakka aga pihta. Kui oled matemaatikas tugev, siis pead mõistma ja ülesandega toime tulema.“

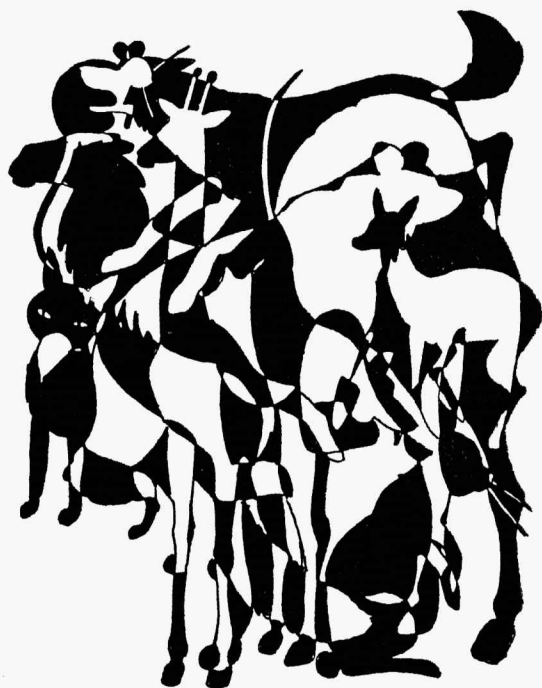
Veidi mossis langetas Peeter pea ülesande kohale ja süvenes arutlusse.

Ja veel enne, kui isa oli lehelugemise lõpetanud, oli Peetril ülesanne lahendatud.

Kuidas läheb sellega aga teil? Katsetage! Lahendite saatmise aja märgime järgmises numbris.

Sigri-migri

Alloleval pildil on üheksa looma. Mis loomad need on? Otsige! Lahendite saatmise aja märgime järgmises numbris.

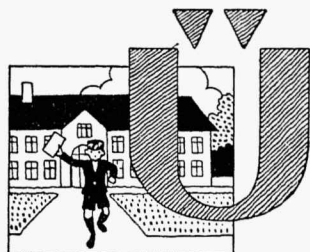
Järgmine „Meie Noorus“ ilmub puuduliku, mitmevärvilise albumina koolitöö lõpuks.

evadised tööd ja suvised askeldused vaevalt annavad teile mahti „Meie Nooruse“ tellimise pikendamiseks. Nii võib aga juhtuda, et sügisel ilmuvad numbrid ei jõua poolaasta tellijateni õigel ajal. Sellepärast on igali soovitatav, kui kõik poolaasta-tellijad tellimise pikendaksid juba nüüd: mis täna tehtud, see homme hooletu.

Ka on nüüd ülim aeg **uute** tellimiste andmiseks „Meie Nooruse“ 1940. aastakäigule. Siin peab aga ütleva, et nr. 1-e tagavarad on täiesti lõppenud. „Meie Nooruse“ 1940. aastakäik (ilma esimese numbrita) maksab Kr. 2.80.

Tellimishind 1940. a. II pooleks (august – detsember, 9 numbrit), on endiselt Kr. 1.50

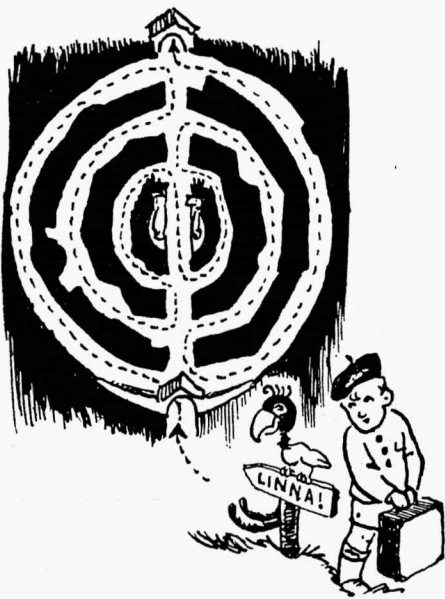

llatus tellimiste pikendajatele ja uutele tellijatele: paigutage kirjaümbrikku Kr. 1.50 või Kr. 2.80 väärtuses käibelolevaid postmarke, lisage neile paber nime ja aadressiga ja saatke selline kiri esimesel võimalusel „Meie Nooruse“ talitusele (Niguliste 12, Tallinn). **Sada esimest tellijat**, kelle selliselt antud tellimised saavad talitusele maikuu jooksul, saavad toredate, mitmevärvilistest postkaartidest koosneva, pildikomplekti, milles esinevad noorte lemmikfilmi „Lumivalgeke ja seitse põialpoissi“ peategelased. See pisike kingitus saadetakse välja kohe pärast tellimise saabumist.

Rutake, et saaksite esimese saja hulka!

Piiratud arvul on talitusel müügil „Meie Nooruse“ 1939. a. ilmunud numbreid. Komplekti hind Kr. 2.50.

„Läbi linna“ ülesande lahendus

„Lahendajaist ja võitjast järgmises numbris“